

גמרא סדורה

מסכת כתובות

פרק ט' - "הַפּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ"

לימוד מסכת זו מוקדשת

לרפואת מו"ר

הרב מרדכי בן רבקה שטרנברג שליט"א

המהדורה המאהיבה את הגמרא על לומדיה

מעניקה חווית הצלחה ושמחה

מאפשרת לימוד מהיר ובהיר בעיין ובהבנה

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

ד' תשרי תשפ"ג

מסכת כתובות פרק ט' - "הכותב לאשתו"

ר"ז

1. פג, א

פג, א

מתניתין

הכותב לאשתו: "דין ודברים אין לי בנכסיו" - הרי זה אוכל פירות בחייה, ואם מתה - יורשה.

אם כן,

למה כתב לה: "דין ודברים אין לי בנכסיו"?

שאם מקרה נתנה - קיים.

כתב לה:

"דין ודברים אין לי בנכסיו ובפירותיהו" - הרי זה אינו אוכל פירות בחייה, ואם מתה - יורשה.

רבי יהודה אומר:

לעולם אוכל פירי פירות,

עד שיכתוב לה:

"דין ודברים אין לי בנכסיו,

ובפירותיהו,

ובפירי פירותיהו עד עולם".

כתב לה:

"דין ודברים אין לי בנכסיו,

ובפירותיהו,

ובפירי פירותיהו בחייה,

ובמותה" - אינו אוכל פירות בחייה,

ואם מתה - אינו יורשה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אם מתה - יירשנה,

מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה,

וכל המתנה על מה שכתוב בתורה -

תנאו בטל.

גמרא

תני רבי חייא:

"האומר לאשתו".

וכי כתב לה הכי - מאי הוי?

והתניא:

"האומר לחבירו: "דין ודברים אין לי על שדה זו",

"ואין לי עסק בה",

"וידי מסולקת הימנה" - לא אמר כלום!"

אמרי דבי רבי ינאי:

בכותב לה ועודה ארוסה, וכדרב כהנא,

דאמר רב כהנא:

נחלה הבאה לאדם ממקום אחר - אדם מתנה עליה שלא יירשנה.

וכדרבא,

דאמר רבא:

האומר: "אי אפשר בתקנת חכמים כגון זו" - שומעין לו.

מאי כגון זו?"

מתני

הכותב אם כן למה כתב לה כו'. בגמרא מפרש טעמא:

הכי . גרסינן רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות. ובגמ' מפרש אלו הן פירי פירות:

שמתנה על מה שכתוב בתורה.

דקסבר ירושת הבעל דאורייתא ובבבא בתרא (דף קיא:) נפקא לן מהאי קרא לשארן הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה האי וירש אותה יתירא הוא לדרשא שהאיש יורש את שארו ושארן זו אשתו ואע"ג דשארן דקרא לאו אשתו היא דהא כתיב ביה ונתתם את נחלתו לשארן וליכא למימר שתירש האשה את בעלה דהא ממשפחתו כתיב מיהו גבי קרא יתירא דוירש אותה דרשינן הכי ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו שארו וירש אותה האי יש יורש את אשתו: וכל המתנה כו'. אבל פירות תקנתא דרבנן היא ומצי לאתנויי עליהו:

גמ'

תני ר' חייא האומר לאשתו. ולא תני כותב דאשמועינן דבאמירה בעלמא נמי סליק נפשיה בלא שום קנין וכתובה: וכי כתב לה מאי הוי. וכל שכן אמירה:

האומר לחבירו. כגון שדה של שותפין ואמר האחד לחברו אחד מן השונות הללו [בין בכתיבה בין באמירה]:

לא אמר כלום. דאין כאן לשון מתנה:

בכותב לה ועודה ארוסה. ודאי מי שהקרקע שלו ובא ליתנו לחבירו צריך לשון מתנה ומתניתין בכותב לה עד שלא זכה בנכסים ומתנה עמה שלא יזכה בהן לכשישאנה ואין צריך לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן:

ממקום אחר. שאינה ירושת אבותיו אלא ע"י מעשיו תבא לו כגון נחלת אשתו הבאה לו ע"י נשואין שלו דהואיל ומשום תקנתא דידיה תקון רבנן והוא בא למחול עליה מוחל וכדרב הונא:

בתקנת חכמים. שתיקנו לטובתי ואינה טובה לי:

כגון זו. לקמן מפרש אהייא אתמר:

מאי כגון זו. אהיכא אמרה רבא:

רש"י

כדרב הונא. אמזונות שתיקנו לאשה תחת מעשה ידיה ואי אמרה אי אפשי בתקנה זו שתיקנו חכמים לטובתי שחשו לכל הנשים זימנין דלא ספקי להו מזונות במעשה ידיהן ותקנו להן מזונות ומעשה ידיהן לבעל אני איני צריכה לכך מעונגת אני ואי אפשי לעשות מלאכה אמצא לי מזונות או יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי:

אי הכי. דטעמא משום דתקנתא דידיה הוא ויכול למחול עליה אמאי אצטריך דבי רבי ינאי לאוקמה בכותב לה ועודה ארוסה אפילו נשואה נמי:

ידו כידה. והרי הוא כשותף בהן וכיון שנכסים שלו צריך לשון מתנה ואין מועיל בה לשון דין ודברים:

נפקא מינה לשומרת יבם. כלומר לענין דין ודברים לא פליגי דבין ידו כידה ובין ידו עדיפא מידה אין מועיל בה לשון דין ודברים לסלקו ופלוגתא דאבבי ורבא לענין שומרת יבם איצטריך וביבמות אפליגו בה אבבי ורבא בפרק החולץ (דף לט.) גבי מתניי דפי' דלעיל בהאשה שומרת יבם שנפלו לה נכסים דקתני מתה מה יעשה בכתובתה כ"י ואיפליגו בית שמאי וב"ה ואוקי אבבי פלוגתייהו בשנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל בחיי בעל הראשון קסבר אבבי ידו כידה לפיכך כשמת ונפלה לפני יבם ומתה עד שלא נתיבמה יורשיה ויורשי הבעל שניהם באים לירש זה מכח אחותו וזה מכח אחיו לבית שמאי חלוקה עדיפא ולבית הלל חזקה קמיתא עדיפא לפיכך נכסי מלוג בחזקת יורשי האב ופליג רבא אדאבבי דאמר אי דנפלו לה כשהיא תחתיו דכולי עלמא ידו של בעל עדיפא מידה וכשמת עמד אחיו ליבמה במקומו והרי הוא כמותו ואם מתה כשהיא שומרת יבם אין ליורשיה בהן כלום ומתניי דב"ש דנפלו לה כשהיא שומרת יבם:

כְּדָרַב הוֹנָא אָמַר רַב,

דְּאָמַר רַב הוֹנָא אָמַר רַב:

יְכוּלָּה אִשָּׁה שְׂתֵאמֵר לְבַעְלָהּ: "אֵינִי נִיזוֹנֶת וְאֵינִי עוֹשֶׂה".

אִי הָכִי,

אָפִילוּ נְשׂוּאָה נְמִי!

אָמַר אַבְי:

נְשׂוּאָה - יְדוּ כְּיָדָה.

רַבָּא אָמַר:

יְדוּ עֲדִיפָא מִיָּדָה;

נְפָקָא מִיָּנָה: לְשׂוֹמֶרֶת יָבָם.

2. כג, א-ב

רַש"י

קנו מידו מהו. אברייתא דהאומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו קאי אבל אמתניתין לא מהניא קנין ליפות כחה דהא באמירה בלא לשון מתנה סגי לאסתלוקי אפילו מגופה של קרקע היכא דפריש כדקתני סיפא וטעמא דמתני דאמר ה"ז אוכל פירות לאו משום גריעותא דלשון דין ודברים הוא אלא משום דלא פריש ממאי סליק נפשיה ואמריי ידה על התחוננה כדמפרש לקמן ואינה יכולה לומר מן הכל נסתלקת הילכך מה לי קנו מה לי לא קנו אלא אברייתא קא בעי לה דקתני לא אמר כלום וטעמא משום גריעותא דלישנא הוא:

מהו. מי אמריי לא הקנה בחליפין הללו כלום ולא אמר עליה אלא לשון דין ודברים או דלמא אין חליפין באים אלא לדבר שיש בו ממש שזה קונה את הסודר ומקנה לו חפץ המכר או המתנה ועל גופה של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא:

מדין ודברים קנו מידו. מה שפירש על הקנין קנו מידו והוא לשון דין ודברים ואינו כלום:

בעורר. כשבא חברו זה להחזיק בחלקו מיד עמד וערער על המתנה ואמר לא נתתי לך את השדה ודין ודברים בעלמא אמרתי לך שלא אריב עמך:

אבל בעומד. יום או יומים ואח"כ ערער לא דהשתא הוא דקא הדר ביה ולמדוהו לטעון כך:

איבעיא להו:

קנו מידו - מהו?

אמר רב יוסף:

מדין ודברים - קנו מידו.

רב נחמן אמר:

מגופה של קרקע - קנו מידו.

אמר אביי:

מסתברא מילתא דרב יוסף ^ בעורר, אבל בעומד מגופה של קרקע - קנו מידו.

פגב

אמר אמימר:

הלכתא: מגופה של קרקע - קנו מידו.

אמר ליה רב אשי לאמימר:

בעורר או בעומד?

למאי נפקא מינה?

לכדרב יוסף.

אמר ליה:

לא נשמיע לך.

כלומר: לא סבירא לך.

3. כג, ב

רס"י

ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשך. כיון דאוקמת דבלשון זה יכול להסתלק למה אינו מסולק מן הכל:

יד בעל השטר על התחתונה. כל המוציא שטר על המוחזק בדבר מה שמפורש בשטר יכול לתבוע עליו ואם השטר סתום מורידים אותו לפחות שבמשמעות השטר וכאן הבעל בא בתקנת חכמים על נכסי אשתו בשלשה דברים לאכול פירות ולירש ואם תמכור מכרה בטל וזו מוציאה עליו שטר שכתבת לי דין ודברים אין לי בנכסיך ולשון סילוק הוא זה והוא יכול לטעון ודאי לשון סילוק הוא אבל לא נסתלקתי אלא מפחות שבדברים וזו היא המכירה אבל כל זמן שלא תמכור אוכל פירות:

ואימא מפירי. מסלק נפשיה שלא יאכל פירות בחייה והוא פחות שבכולן אבל אם תמכור שמפסיד אף גוף הקרקע שהיה ראוי לירש אם תמות בחייו יהא מכרה בטל ויירשנה:

בוצינא טב מקרא. בוצינא דלעת קטנה קרא דלעת גדולה והאומר לחבירו קח לך דלעת קטנה בגינתי או המתן עד שיגדילו וקח גדולה טוב לו ליקח הקטנה מיד כי לא ידע מה יולד יום אף כאן חביבה עליו אכילת פירות שהוא תדיר ומיד מביטול מכר שאינו מיד אלא לכשתמכור ושמא לא תמכור:

ואימא מירושה. סליק נפשיה והוא הפחות שמא לא תמות בחייו אבל ממכירה לא סליק נפשיה שמא תמכור ויפסיד אכילת פירות שהוא עכשיו:

מכירה לא שכיחא. שאין אשה רוצה למכור נכסי בית אביה:

רב אשי אמר. אין לך אלא דקדוק הלשון:

בנכסיך. אמר לה אבל לא בפירותיהן ובעודן שלה קאמר לה דהא בנכסיך קאמר ולא לאחר מיתה שבטל שמה מעליהן:

"אם פן, למה פתב לה: דין ודברים אין לי בנכסיך? שאם מכרה נתנה - קיים."

ותימא ליה:
מפל מילי סליקת נפשך!

אמר אביי:
יד בעל השטר - על התחתונה.

ואימא מפירי?

אמר אביי:
"בוצינא טב מקרא."

ואימא מירושה!

אמר אביי:
מיתה - שכיחא,
מכירה - לא שכיחא,
וכי מסליק איניש נפשיה ממילתא דלא שכיחא,
ממילתא דשכיחא - לא מסליק איניש נפשיה.

רב אשי אמר:
"בנכסיך" - ולא בפירותיהן,
"בנכסיך" - ולא לאחר מיתה.

4. פג, ב

פ"י

איבעיא להו לר' יהודה. דתנא תרתי ובפירי פירותיהן עד עולם: **פירי פירות דוקא**. בהאי לישנא לחוד סגי לאסתלוקי מפירי פירות ומפירי דפירי פירות ולא בעי עד עולם ואי כתב בפירותיהן עד עולם ולא כתב בפירי פירות לא אסתלק מפירי פירות: **או דלמא עד עולם דוקא**. ובעד עולם תליא מילתא ובפירי פירות לא בעי למיכתב ואי כתב מפירי פירות ולא כתב עד עולם לא אסתלק מפירי דפירי פירות או דלמא תרוייהו דוקא: **עד עולם למה לי**. למיתני מתני הואיל ולא צריך למיכתביה: **הא קא משמע לן כו'**. והכי קאמר עד שיכתוב ובפירי פירותיהן היינו עד עולם: **פירי פירות למה לי**. למיתני מתני ליתני בפירותיהן עד עולם הואיל וביה תליא והוא לשון פירות ופירי פירות: **הא קא משמע לן כו'**. אין ודאי לא בעי למכתב מיהו אי לא תני הוה אמינא דאי כתב פירי פירות הוה ככותב עד עולם להכי תני למימר דאפילו כתב פירי פירות בעינן עד עולם: **תרתיה למה לי**. למיכתב בשטר: **לעולם אפירות קאי**. לא אוכל הפירות לעולם לא בשנה זו ולא בשנים הבאות אבל פירי פירות אוכל: **הכי גרסינן**. וליטעמיך דקתני רבי יהודה אומר כו' כיון דאכלתינהו לפירות ולא גרסינן דאכלינהו: **אלא בדשיירא גרסינן הכא נמי בדשייר**. אם לא אכלן ומכרן ולקח בהו קרקע ועשתה פירות סילק נפשו מהן ולא מן הראשונים:

"רבי יהודה אומר:

לעולם הוא אוכל פירי פירות".

תנו רבנן:

"אלו הן פירות" ואלו הן פירי פירות?

הבניסה לו קרקע ועשתה פירות - הרי הן פירות.

מכר פירות, ולקח מהן קרקע, ועשתה פירות - הרי הן פירי פירות".

איבעיא להו:

לרבי יהודה "פירי פירות" דוקא,

או דלמא:

"עד עולם" דוקא,

או דלמא:

תרוייהו דוקא?

אם תמצוי לומר: "פירי פירות" דוקא - "עד עולם" למה לי?

הא קא משמע לן:

כיון דכתב לה "פירי פירות" - כמאן דכתב לה "עד עולם" דמי.

ואם תמצוי לומר: "עד עולם" דוקא - "פירי פירות" למה לי?

הא קא משמע לן:

אף על גב דכתב לה: "פירי פירות",

אי כתב לה: "עד עולם" - אין,

אי לא - לא.

ואם תמצוי לומר: תרוייהו דוקא - תרתיה למה לי?

צריכא,

דאי כתב לה: "פירי פירות", ולא כתב לה "עד עולם" - הוה אמינא: פירי פירות הוא דלא אכיל,

אבל פירא דפירי פירות - אכיל,

להכי איצטריך "עד עולם".

ואי כתב לה: "עד עולם", ולא כתב לה "פירי פירות" - הוה אמינא: לעולם פירות קאי,

להכי איצטריך "פירי פירות".

איבעיא להו:

כתב לה: "דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירי פירות" - מהו שיאכל פירות?

מפירי פירות - סליק נפשיה,

מפירי - לא סליק נפשיה,

או דלמא:

מכל מילי - סליק נפשיה?

פשיטא דמכל מילי סליק נפשיה,

דאי אמרת: מפירי פירות - סליק נפשיה,

מפירי - לא סליק נפשיה,

כיון דאכלינהו פירות, פירי פירות - מהיכא!?

ולטעמיך,

הא דתנו: **"רבי יהודה אומר: לעולם הוא אוכל פירי פירות" (@),**

כיון דאכלינהו לפירי פירי פירות - מהיכא?

אלא בדשיירא,

הכא נמי בדשייר.

5. כג, ב - כד, א

רפ"י

ורב סבר תנאו קיים. כרבי יהודה דאמר גבי מקדש את האשה על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה בדבר שבממון תנאו קיים והכא אמאי יירשנה דקסבר רב ירושת הבעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה להיות תנאו בטל:

על מנת שאין לך עלי דין אונאה.
אמכור לך חפץ זה:
יש לו עליו. דמתנה על של תורה הוא אל תוננו (ויקרא כה):

ורב סבר אם מתה לא יירשנה.
דקסבר ירושת הבעל דרבנן ולא עשו חזוק לדבריהן כשל תורה:
הא בדרבנן. כגון זה שהתנה שלא יאכל פירות:

ורב סבר. אפי' תנאי הפירות נמי בטל דחכמים עשו חזוק לדבריהם כשל תורה וכ"ש הירושה שהיא של תורה:

האי כטעמיה וכהילכתיה הוא.
סבירא ליה לרב כטעמיה דרבן שמעון דמתנה על של תורה תנאו בטל וכהילכתיה דאם מתה יירשנה:

יחזיר לבני משפחה. ביובל:
וינכה להם מן הדמים. קס"ד יחזירם להם בדמים קלים:

אמאי יחזיר. ירושה אינה חוזרת ביובל כדאמרי בבכורות (דף נב):

"רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אם מתה - יירשנה,

מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה,

וכל המתנה על מה שכתוב בתורה - תנאו בטל."

אמר רב:

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל,

ולא מטעמיה.

מאי "הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ולא מטעמיה"?

אילמא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר: אם מתה יירשנה,

ולאו מטעמיה דאילו רבן שמעון בן גמליאל סבר מתנה על מה שכתוב בתורה - תנאו בטל,

ורב סבר תנאו קיים,

וקסבר: ירושת הבעל - דרבנן,

וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה,

וקסבר רב תנאו קיים!?

כד, א

והא איתמר:

האומר לחבירו: "על מנת שאין לך עלי אונאה":

רב אומר:

יש לו עליו אונאה.

ושמואל אומר:

אין לו עליו אונאה!

אָלָא:

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר: המתנה על מה שכתוב בתורה - תנאו בטל,

ולאו מטעמיה - דאילו רבן שמעון בן גמליאל סבר: מתה - יירשנה,

ורב סבר: מתה - לא יירשנה.

האי מטעמיה, ולא כהילכתיה הוא!

אָלָא:

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר: אם מתה - יירשנה,

ולאו מטעמיה - דאילו רבן שמעון בן גמליאל סבר: בדאורייתא תנאו בטל,

הא בדרבנן - תנאו קיים.

ורב סבר: אפילו בדרבנן - תנאו בטל.

האי כטעמיה וכהילכתיה הוא,

ורב מוסיף הוא!

אָלָא:

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר: אם מתה - יירשנה,

ולאו מטעמיה - דאילו רבן שמעון בן גמליאל סבר: ירושת הבעל - דאורייתא,

וכל המתנה על מה שכתוב בתורה - תנאו בטל,

ורב סבר: ירושת הבעל - דרבנן,

וחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה.

ורב סבר ירושת הבעל דרבנן!?

והתנן:

"דבי יוחנן בן ברוקא אומר:

היורש את אשתו - יחזיר לבני משפחה,

וינכה להן מן הדמים" (בכורות נב):.

והוינן בה: מאי קסבר?

אי קסבר ירושת הבעל דאורייתא - אמאי יחזיר?

ואי דרבנן - דמים מאי עבדידתיהו?

ואמר רב: לעולם קסבר ירושת הבעל - דאורייתא,

רש"י

וכגון שהורישתו אשתו בית הקברות, ומשום פגם משפחה אמור רבנן לישקול דמי וליהדר, משום פגם משפחה. גנאי הוא להם שיהיו אחרים נקברים עמהם והם יקברו בקבורת אחרים: **דמי קבר אשתו.** שחייב הוא בקבורתה: **כדתניא.** לוקח בית הקברות מחזירו על כרחו: **וקוברים אותו בעל כרחו.** של לוקח: אלא לא גרסי:

ומאי "ינכה להו מן הדמים"?

דמי קבר אשתו.

כדתניא:

"המוכר: קברו,

ודרך קברו,

מעמדו,

ומקום הספידו - באין בני משפחה,

וקוברים אותו בעל כרחו,

משום פגם משפחה!"

רב לטעמיה דרבי יוחנן בן ברוקא קאמר, וליה לא סבירא ליה.

6. כד, א

רש"י

מתני'

ינתנו לכושל שבהן. בגמרא מפרש מאי ניהו ואף על גב דלא משתעבדי מטלטלי דיתמי לא לבעל חוב ולא לכתובה הכא דלאו ברשותיהו מנחי סבירא לרבי טרפון דמוציאין מיד הלוה או מיד מי שהפקדון אצלו ונותנין לבעל חוב ולכתובה שנתחייב בהן המת מחיים:

ינתנו ליורשים. ולא מהניא תפיסה:

שכולן צריכין שבועה. דתנן בפירקין הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכל זמן שלא נשבעו אין להם רשות בהם ואין אנו יודעין אם יש להם עליו כלום הלכך משמת המת זכו בהן היורשין וברשותן הן:

כל הקודם בהן זכה. קדמו יורשין זכו ואין מוציאין מידם דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבי"ח ולכתובה קדם אחד מהן האשה או המלוה זכה הוא דר' טרפון אית ליה תפיסה דלאחר מיתה מהניא:

זכתה אשה יתר על כתובתה. אם קדמה ותפסה ויש יותר מן הכתובה או קדם בעל חוב ותפס ויש בהן יותר על חובו:

המותר ינתנו לכושל שבהן. זה בעל השטר שידו על התחתונה ואם יבואו ליד היתומים שוב לא יוציא מהם לא אשה ולא בעל חוב:

גמ'

להוצאה ניתנה. ואינה קיימת בעין דמחסרא גוביינא ומש"ה אמר רבי טרפון דלא מנחי ברשותא דיתמי:

אבל פקדון דאיתיה בעיניה אימא כו'. דכל היכא דאיתיה ברשותא דיתמי איתיה:

לכושל שבראיה. למי ששטרו מאוחר שלא יוכל לטרון לקוחות הקודמים לו:

לכתובת אשה. היא קרויה כושל שאין דרכה לחזר אחר נכסי המת ולבקש היכן יש לו קרקע:

משום חינא. שימצאו האנשים חן בעיני הנשים ויהיו נשאות להן שלא תדאגנה להפסיד כתובתן:

והוא כשר. והדבר כשר והגון לעשות כן:

מתניתין

מי שמת והניח: אשה,

ובעל חוב,

ויורשין,

והיה לו פקדון,

או מלוה ביד אחרים: רבי טרפון אומר: ינתנו לכושל שבהן.

רבי עקיבא אומר: אין מרחמין בדין,

אלא ינתנו ליורשין.

שכולן צריכין שבועה,

ואין היורשין צריכין שבועה.

הניח פירות תלושין מן הקרקע - כל הקודם בהן זכה בהן.

זכתה אשה יתר מכתובתה,

ובעל חוב יותר על חובו:

המותר - רבי טרפון אומר: ינתנו לכושל שבהן.

רבי עקיבא אומר: אין מרחמין בדין.

אלא ינתנו ליורשין.

שכולם צריכין שבועה,

ואין היורשין צריכין שבועה.

גמרא

למה לי למיתני "מלוה", למה לי למיתני "פקדון"?

צריכא,

דאי תנא מלוה - בהא קאמר רבי טרפון משום דמלוה להוצאה ניתנה,

אבל פקדון דאיתיה בעיניה - אימא מודי ליה לרבי עקיבא.

ואי תנא הא - בהא קאמר רבי עקיבא,

אבל בהך - אימא מודי לרבי טרפון,

צריכא.

מאי "לכושל"?

רבי יוסי ברבי חנינא אומר:

לכושל שבראיה.

רבי יוחנן אומר:

לכתובת אשה, משום חינא.

כתנאי:

"רבי בנימין אומר:

לכושל שבראיה והוא כשר.

רבי אלעזר אומר:

לכתובת אשה, משום חינא."

7. פד, א-ב

"הניח פירות התלושין [מן הקרקע - כל הקודם בהן זכה בהן].

זכתה אשה יותר מכתובתה,
ובעל חוב יותר על חובו:

המותר - רבי טרפון אומר: ינתנו לכושל שבהו.

רבי עקיבא אומר: אין מרחמין בדין.

אלא ינתנו ליורשין.

שפולם צריכין שבועה,

ואין היורשין צריכין שבועה".

ורבי עקיבא מאי איריא מותר?
כולהו נמי יורשין הוו?

אין הכי נמי,

ואידי דאמר רבי טרפון מותר, תנא איהו נמי מותר.

פד, ב ורבי עקיבא תפיסה לא מהניא כלל?

אמר רבא אומר רב נחמן:
והוא שתפס מחיים.

ולרבי טרפון - דמנחי היכא?

רב ושמואל דאמרי תרנויהו:
והוא שצבורין ומנחין ברשות הרבים,
אבל בסימטא - לא.

ורבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרנויהו:
אפילו בסימטא.

רש"י

כולהו נמי דיורשין הוו. כיון
דטעמא דרי עקיבא משום דלא
נשבעו הוא כי תפסי נמי אמאי
זכו הרי זכו בהן יורשים משעת
מיתה ונכסי דיתמי קא תפסי:
ואידי דאמר ר' טרפון מותר.
אהדר ליה איהו נמי במאי
דאיירו ביה ולעולם בכולהו נמי
אית ליה דאפילו תפס מפקינן
ליה מיניה:

ור"ע תפיסה לא מהניא כלל.
לשון שאילה הוא זה:
אמר ר"נ. מהניא היכא דתפס
מחיים של מת והכי גמר לה רב
נחמן מרביה:

דמנחי היכא. הנך פירות דקא"ר
טרפון דבשעת מיתה לא זכו בהן
יורשין אלא יזכה בהן הקודם:
בסימטא. קרן זוית הסמוכה
לרשות הרבים ובני אדם העושין
סחורה זה עם זה בשוק ורוצים
לדבר דבריהם בנחת וישוב
הדעת מסתלקין לשם:

אבל בסימטא לא. אי"ר טרפון כל
הקודם זכה דכיון דמקום הראוי
לקנין הוא כדאמרינן בעלמא
(ב"ב דף פד:) דמשיכה קניא
התם אפי' למ"ד ברשות הרבים
לא קניא אין זה מקום הפקר
וזכו בהן יורשין משעת מיתה
והמחזיק בו שם כמחזיק בו
בביתם:

8. פד, ב

רפ"י

ואהדריה לעובדא. סבר לה כרבי עקיבא דלא מהניא תפיסה: עשית. דברי ר"ע כאילו הן הלכה למשה מסיני שחזרת מעשה ב"ד דיי לנו לקיים הלכה כמותו לכתחילה אבל משנעשה ונגמר הדין אין לנו לחזור: בדבר משנה. דקיי"ל הלכה כר"ע היכא דיחידאה פליג עליה ואע"ג דלאו במשנה ממש תנינא לה אלא שמעתא דאמוראי הוא אמריי בסנהדרין (דף לג.) דחוזר דאמרינן התם אפילו טעה בדרב ושמואל אמר ליה אין: הלכה אתמר. הלכה כר"ע מחבירו: מטין אתמר. מטין ההוראה לכתחילה אחר ר"ע ומיהו אי עביד כאידך לא מהדרינן עובדא:

דין דייני - כרבי טרפון, ואהדריה ריש לקיש לעובדא מינייהו.

אמר ליה רבי יוחנן: עשית כשאל תורה!?

לימא בהא קמיפלגי: דמר סבר: טעה בדבר משנה - חוזר. ומר סבר: טעה בדבר משנה - אינו חוזר.

לא, דכולי עלמא: טעה בדבר משנה - חוזר. והכא בהא קמיפלגי: מר סבר: הלכה כרבי עקיבא מחבירו ולא מרב, ומר סבר: הלכה אפילו מרב.

ואיבעית אימא: דכולי עלמא: הלכה כרבי עקיבא מחבירו ולא מרב. והכא בהא קמיפלגי: מר סבר: רבי טרפון רבו הנה, ומר סבר: חבירו הנה.

ואיבעית אימא: דכולי עלמא חבירו הנה, והכא בהא קמיפלגי: מר סבר: הלכה איתמר, ומר סבר: מטין איתמר.

9. פד, ב

רס"י

קריביה דר' יוחנן. קרוביו:
 זילו אהדור. דס"ל כר"ע
 דתפיסה דלאחר מיתה לאו כלום
 היא:
 שכנגדי. שקול כמותי:
 בקרא דיתמי. שומר
 בהמותיהם:
 דתפוס תורא מיניה. בעל חוב של
 מת תפסו בבית השומר:
 הגודרות. בהמה דקה על שם
 גדרות צאן (במדבר לב):
 אין להן חזקה. אין המחזיק
 בהם יכול לומר לקוחין הן בידי
 שמא מצאן והכניסן בביתו לפי
 שדרך להלך בשדות:

קריביה דרבי יוחנן תפוס פרה דיתמי מסימטא.
 אתו לקמיה דרבי יוחנן,
 אמר להו: שפיר תפסתיה.

אתו לקמיה דרבי שמעון בן לקיש,
 אמר להו: זילו אהדור.

אתו לקמיה דרבי יוחנן.

אמר להו: מה אעשה? שכנגדי חלוק עלי.

ההוא בקרא דיתמי,
 דתפסי תורא מיניה.

בעל חוב אמר: מחיים תפיסנא ליה.
 ובקרא אמר: לאחר מיתה תפסיה.

אתו לקמיה דרב נחמן,
 אמר ליה: אית לך סהדי דתפסיה?
 אמר ליה: לאו.
 אמר ליה: מגו דיכול למימר "לקוח הוא בידי",
 יכול נמי למימר "מחיים תפיסנא ליה".

והאמר ריש לקיש:
 הגודרות - אין להן חזקה!

שאני תורא דמסירה לרועה.

10. פד, ב

רפ"י

חשו. שם האיש :
 שכיב. הלוח :
 ארבא. ספינה :
 א"ל. יימר לשלוחיה זיל תפסה :
 התופס לבעל חוב. שליח התופס
 בטלטלין של לוח לצורך בעל
 חוב :
 במקום שחב לאחרים. שמפסיד
 בעלי חובין אחרים בתפיסתו :
 לא קנה. דלאו כל כמיניה לחוב
 זה כדי לזכות את זה :
 תפסוה אינהו. שאף הם נושים
 בו מעות :
 ממלח מלוחי. מנהיגה בעוגין
 שלה שקורין ריימיש בלעז
 ממלח שקורין ווירנייר בלעז
 לשון וייראו המלחים (יונה א) :
 אנא קנינא כולה. הנהגתי בריאה
 משל חבירי :
 מחריפותא דנהרא. לא מצאנוה
 על שפת הנהר שהיא כסימטא
 אלא מזה חטפנוה שהיה מוליכה
 באמצע הנהר שכל הספינות
 הולכות שם והוי כרה"ר :
 קאקי. אוזים :
 חיורי. על שזקנים היו :
 משלחי גלימי דאינשי. מפשיטין
 טליתות האנשים :

דבי נשיאה תפוס אמתא דיתמי מסימטא.
 ותיב רבי אבהו ורבי חנינא בר פפי ורבי יצחק נפחא ותיב רבי אבא גבייהו.

אמר ר' ¹⁸⁴להו :
 שפיר תפסתוה.

אמר להו רבי אבא :
 משום דבי נשיאה נינהו מחנפיתו להו?!
 והא דון דייני כרבי טרפון ואהדריה ריש לקיש עובדא מינייהו!

יימר בר חשו הנה מסיק ביה זוניי ביהוא גברא.
 ושכיב ושביק ארבא,

אמר ליה לשלוחיה: זיל, תפסה ניה ליה. אזל תפסה.

פגעו ביה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע,

אמרו ליה: את תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים,

ואמר רבי יוחנן: התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים - לא קנה.

תפסוה אינהו, רב פפא - מימלח מלוחי, רב הונא בריה דרב יהושע - ממתח לה באשלא.

מר אמר: אנא קנינא לה לכולה,

ומר אמר: אנא קנינא לה לכולה.

פגע בהו רב פנחס בר אמי, אמר להו:

רב ושמואל דאמרי תרוניהו:

והוא שצבורין ומונחין ברשות הרבים!

אמר להו:

אנן נמי מחריפותא דנהרא תפיסנא.

אתו לקמיה דרבא.

אמר להו: קאקי חיורי, משלחי גלימי דאינשי!

הכי אמר רב נחמן:

והוא שתפסה מחיים.

¹⁸⁴ הרשיש. דפוס וינציאה: אמרי. גירסת וילנא: אמר

11. פה, א

רפ"י

מסקי ביה. נושים בו :
 בי חוזאי. אנשי אותה מדינה :
 סיטראי. מצד אחר היינו נושים
 בו מלוה על פה ומחמת אותה
 מלוה נחזיק בהם :
 לענין שלומי שליח. למשלח :
 מאי. מי הוה פושע שהחזיר
 המעות עד שלא קבל מהם
 השטר :
 לתקוני שדרתיך. והיה לך
 לדקדק בתקנתני :

אבימי בריה דרבי אבהו הוו מסקי ביה זוזי בי חוזאי.
 שדרינהו ביד חמא בריה דרבה בר אבהו,
 אזל פרעינהו.
 אמר להו: הבו לי שטרא.
 אמרו ליה: סיטראי נינהו.

אתא לקמיה דרבי אבהו.
 אמר ליה: אית לך סהדי דפרעתינהו?
 אמר ליה: לא.

אמר ליה: מיגו דיכולין לומר: "לא היו דברים מעולם", - יכולין נמי למימר "סיטראי נינהו".

לענין שלומי - שליח מאי?

אמר רב אשי:
 חזינו,

אי אמר ליה: "שקול שטרא והב זוזי" - משלם,
 "הב זוזי ושקול שטרא" - לא משלם.

ולא היא,
 בין כך ובין כך - משלם,
 דאמר ליה: "לתקוני שדרתיך ולא לעוותי".

12. פה, א

רפ"י

דהוּוּ מִפְּקָדֵי גְבַהּ. מֵאֲבִי יְתוּמִים:
מְלוּגָא דְשִׁטְרִי. תִּיקָא מֵלֵא שְׁטָרוֹת:
מַחֲיִים תְּפִיסָנָא לְהוּ. בְּחֹב שְׁהִיָּה חַיִּיב לִי הַחֹזְקִיתִי בְּהֵם:
הוּוּ תְּפִיסָה דְלֵאחֶר מִיתָה. שְׂכַל זְמַן שְׁהִיָּה חַי הִיּוּ פְקֻדוֹן בִּידָךְ וְהָרִי הֵן כְּמוֹנְחִין בְּרִשׁוּתִיהָ וְכִי אִמְרִי תְּפִיסָה מַחֲיִים כְּגוֹן שְׂרָאָהּוּ קָרֹב לְמוֹת וְתַפְסִי מִטְּלִין לְשֵׁם חֹבֹבוּ וְלֹא הִיּוּ פְקֻדוֹן בִּידוֹ:
דְּאִיחֵיבָא שְׁבוּעָה. שְׁהִיָּה אָדָם תּוֹבֵעָה מִמּוֹן וְהִיא כּוֹפֶרֶת:
בֵּת רַב חֲסֵדָא. אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל רַבָּא:
לְשִׁבוּעָה אֲשַׁכְּנַגְדָּה. הַתּוֹבֵעַ אוֹתָהּ יִשְׁבַּע וְיִטּוֹל כְּדַתְנָן (שְׁבוּעוֹת דָּף מִד): וְאֵלּוּ נִשְׁבַּעִין וְנוֹטְלִין שְׂכַנְגְדוֹ חֲשׁוֹד עַל הַשְׁבוּעָה:
זִימְנִין. פַּעַם אַחֶרֶת:
כְּבַת רַב חֲסֵדָא. שְׁהֵאֲמַנְתָּ לְחֲשׁוֹד אֶת הָאִשָּׁה עַל הַשְׁבוּעָה:
דְּקִים לִי בְּגוּוּהָ. דְּלֵא מִשְׁקָרָא:
קָרְעָנָא ס"ד. וְכִי אֶחָד נֹאמֵן לְהוֹצִיא שֶׁטֶר חֲתוּם מִיַּד הַמְּחֻזְקִיק בּוֹ אִפּוֹקִי מִמוֹנָא הוּא וְתָרִי בְּעֵינָן:
מְרַעְנָא. וְלֹא אֲזַדְקֵק לְגַבּוֹת בְּאוֹתוֹ שֶׁטֶר וּמְקַרַע נְמִי לֹא קָרְעָנָא לִיָּה:

הָיָא אִיתְתָּא דְהוּוּ מִפְּקָדֵי גְבַהּ מְלוּגָא דְשִׁטְרִי.
 אָתּוּ יוֹרְשִׁים, קָא תְּבַעֵי לִיָּה מִיָּנָה.
 אָמְרָה לְהוּ: מַחֲיִים תְּפִיסָנָא לְהוּ.
 אָתְּאִי לְקַמִּיָּה דְרַב נְחֵמָן.
 אָמַר לְהוּ: אֵית לִיךְ סְהָרִי דְתְּבַעוּהָ מִיָּנָה מַחֲיִים וְלֹא יְהִבִית נִיְהִלְיָה?
 אָמְרָה לִיָּה: לֹא.
 אַם כּוֹן, הוּוּ תְּפִיסָה לְאַחֶר מִיתָה,
 וְתְּפִיסָה לְאַחֶר מִיתָה - לֹא כְּלוּם הִיא.

הָיָא אִיתְתָּא דְאִיחֵיבָא שְׁבוּעָה בִּי דִינָא דְרַבָּא.

אָמְרָה לִיָּה בֵּת רַב חֲסֵדָא:
 יְדַעְנָא בְּהָ - דְּחֻשׁוּדָה אֲשַׁבּוּעָה.
 אִפְּקָה רַבָּא לְשְׁבוּעָה אֲשַׁכְּנַגְדָּה.

זִימְנִין הוּוּ יְתְּבִי קַמִּיָּה רַב פְּפָא וְרַב אֲדָא בְּרַ מִתְּנָא,
 אִיִּתּוּ הָהוּא שְׁטָרָא גְבִיָּה.
 אָמַר לִיָּה רַב פְּפָא: יְדַעְנָא בִּיָּה דְשִׁטְרָא פְּרִיעָא הוּא.
 אָמַר לִיָּה: אִיכָא אִינִישׁ אַחֲרִינָא בְּהִדְיָה דְמָר?
 אָמַר לִיָּה: לֹא.
 אָמַר לִיָּה: אַף עַל גַּב דְּאִיכָא מָר - עַד אֶחָד לָאוּ כְּלוּם הוּא.

אָמַר לִיָּה רַב אֲדָא בְּרַ מִתְּנָא:
 וְלֹא יְהִי רַב פְּפָא כְּבַת רַב חֲסֵדָא!?

בֵּת רַב חֲסֵדָא - קִים לִי בְּגוּוּהָ,
 מָר - לֹא קִים לִי בְּגוּוּיָה.

אָמַר רַב פְּפָא:
 הֲשִׁתָּא דְאָמַר מָר: "קִים לִי בְּגוּוּיָה" - מִיִּלְתָּא הִיא,
 כְּגוֹן אֲבָא מָר בְּרִי דְקִים לִי בְּגוּוּיָה - קָרְעָנָא שְׁטָרָא אֲפּוּמִיָּה.

"קָרְעָנָא" סְלָקָא דְעֶתְדָךְ!?

אָלֵא: מְרַעְנָא שְׁטָרָא אֲפּוּמִיָּה.

13. פה, א-ב

רפ"י

כתבו לי זכותא. שבאתי לדין ונפטרת הימנו בשבועתי:
ממולאי. בית עלי שהן כרותי ימים ולי נראה ממולאי גבנונים בעלי מומין שאינן חיינן כשאר בני אדם לשון שקל מוליא ושדי בנצא (ב"ב דף נד.):
אשרתא. לשון חוזק כמו ישר כחד (יבמות סב.):
אשרתא דשטרי. קיום השטר שכותבין דיינין במותב תלתא הוינא ואתא פלוני ופלוני ואסהידו אחתימות ידיהו ואשרנהו וקיימנהו:
דניחוו. שיעידו זה כתב ידי:
ה"נ מיחזי כשיקרא. לכתוב נשבעה פלונית ועדיין לא נשבעה:
ופרעו. בו ביום:
אינו חוזר ולוה בו. אפי' בו ביום ואע"ג דלאו מוקדם הוא שהרי ביום הלואה נכתב:
שכבר נמחל שעבודו. משפרעו בטל השטר ונמצאת מלו' השני מלוה על פה ואינו גובה מן הלקוחות:
כשיקרא. שלא נכתב על מלוה זו:
לא חיישינן. אם לא שיש בדבר ביטול שטר גמור:

ההיא איתתא דאייכא שבועה בי דינא דרב ביבי בר אביי.
 אמר להו ההוא בעל דין: תיתי ותישתבע במתא, אפשר דמיכספא ומודיא.
 אמרה להו: כתבו לי זכותא,
 דכי משתבענא יהבי.
 אמר להו רב ביבי בר אביי: כתבו לה.

אמר רב פפי:

משום דאתיתו ממולאי - אמריתו מילי מוליתא?!
 הא אמר רבא: האי אשרתא דדייני דמיכתבא מקמי דנחו סהדי אחתימות ידיהו - פסולה.
 אלמא: מיחזי כשיקרא,
 הכי נמי - מיחזי כשיקרא!

וליתא, מדרב נחמן.

דאמר רב נחמן:

אומר היה רבי מאיר: אפילו מצאו באשפה וחתמו ונתנו לה - כשר.
 ואפילו רבנן לא פליגי עליה דרבי מאיר אלא בגיטי נשים דבעינן לשמה,
 אבל בשאר שטרות - מודו ליה.

דאמר רב אסי אמר רבי יוחנן:

שטר שלוה בו ופרעו - אינו חוזר ולוה בו,
 שכבר נמחל שיעבודו.

טעמא - ד"נמחל שיעבודו",

פה, ב, אבל "למיחזי כשיקרא" - לא חיישינן.

כה, ב

רפ"י

שב מרגניתא דציירי בסדינא. שבע מרגליות צרורות בסדין אחד הפקיד ביד ר' מיאשא: ולא פקיד. לא צוה לאנשי ביתו שחטפתו מיתה: אתו לקמיה דר' אמי. לתבוע את היורשין והיורשין אומרים שמא של אבינו היו: דלא אמיד. אינו עשיר: סימנא. דאמר בסדין הם צרורות והם שבע: שכיב חסא ולא פקיד. שטבע בנהר כדאמר ביבמות בפי בתרא (ד' קכא:): מטכסא. לבוש משי צינדי"ל בלע"ז: ההוא דאמר להו. בצוואת מיתה נכסי לטוביה ולא פירש לאיזה טוביה: דגיס ביה. רגיל אצלו ומגו דגיסי אהדדי קורא לו בשמו כאילו לא נסמך: ת"ח קודם. דמסתמא אדם מצדיק מעשיו לזכות בשעת מיתה דאמר מר (ברכות לד:) כל הנביאים לא נתנבאו אלא למהנה תלמידי חכמים מנכסיו: שודא דדייני. הטלת הדיינים לפי מה שיראו דיינים שהיה דרכו של מת לקרב את זה יותר מזה או מי שבשניהן טוב ונוהג בדרך ישרה שיש לומר בו נתכוין המת לזכות: שודא. כמו שדי בימא (שמות טו) דמתרגמינן ירה בים הטיל בים:

ההוא גברא דאפקיד שב מרגניתא דציירי בסדינא בי רבי מיאשא בר בריה דרבי יהושע בן לוי. שכיב רבי מיאשא ולא פקיד. אתו לקמיה דרבי אמי. אמר להו: חדא - דידענא ביה ברבי מיאשא בר בריה דרבי יהושע בן לוי דלא אמיד. ועוד - הא קא יהיב סימנא. ולא אמרן אלא: דלא רגיל דעייל ונפיק להתם, אבל רגיל דעייל ונפיק להתם - אימא איניש אחריןא אפקיד ואיהו מיחזא חזא. ההוא גברא דאפקיד פסא דכספא בי חסא. שכיב חסא ולא פקיד. אתו לקמיה דרב נחמן. אמר להו: ידענא ביה בחסא דלא אמיד, ועוד: הא קא יהיב סימנא. ולא אמרן אלא: דלא רגיל דעייל ונפיק להתם, אבל רגיל דעייל ונפיק להתם - אימא איניש אחריןא אפקיד ואיהו מיחזא חזא. ההוא דאפקיד מטכסא בי רב דימי אחוה דרב ספרא, שכיב רב דימי ולא פקיד. אתו¹⁸⁵ לקמיה דרבי אבא, אמר להו: חדא - דידענא ביה ברב דימי דלא אמיד, ועוד: הא קא יהיב סימנא. ולא אמרן אלא: דלא רגיל דעייל ונפיק להתם, אבל רגיל דעייל ונפיק להתם - אימא איניש אחריןא אפקיד, ואיהו מיחזא חזא.

ההוא דאמר להו: נכסיי לטוביה. שכיב, אתא טוביה. אמר רבי יוחנן: הרי בא טוביה. אמר "טוביה" ואתא רב טוביה, "לטוביה" - אמר, "לרב טוביה" - לא אמר.

ואי איניש דגיס ביה - הא גיס ביה.

אתו שני טוביה, שכן ותלמיד חכם - תלמיד חכם קודם, קרוב ותלמיד חכם - תלמיד חכם קודם.

איבעיא להו: שכן וקרוב מאי?

תא שמע: "טוב שכן קרוב מאח רחוק"¹⁸⁶ (משלי כז, י).

שניהם קרובים ושניהם שכנים ושניהם חכמים?

שודא דדייני.

¹⁸⁵ רי"ף, כתבי יד. גירסת וילנא: אתא

¹⁸⁶ רעה ורע אביו אל תעזב ובית אחיו אל תבוא ביום איך טוב שכן קרוב מאח רחוק

כה, ב - כו, א

כ"ז

וחזר ומחלו. המוכר שהוא מלוה מחלו ללוה: **מחול.** דאמר ליה ליה ללוקח לאו בעל דברים דידי את: **ואפי' יורש.** של מלוה מחול: **זבינתה לכתובתה.** מכרה שעבוד כתובתה לאחרים בעודה תחת בעלה: **בטובת הנאה.** דבר מועט שאינו אלא כחזוק טובה שקורין גר"י מפיק רצון ולפי שהלוקח מטיל מעותיו בספק שמא תמות היא בחיי בעלה מפחד ואינו לוקחה אלא בדמי מועטי: **ה"ג אתו תבעי לה לברתה.** אתו לקוחות וקא תבעי לה לברתה הבאה לגבות כתובת אמה מאביה ולירש הכתובה מכח אמה ואלו באין ליטול אותה הימנה לומר אמך מכרה לנו: **תיזיל ותיחלה כו.** דאמרינן אפי' יורש מחול ואמה של זו מכרה להן שטר חוב שהיה לה על בעלה: **עשינו עצמינו.** כקרוב של בעל דין או אוהבו הבא אצל דיינין ועורכו בראיות אחר זכות אוהבו או קרובו כך למדתי עצה לזו להפסיד שכנגדה: **מעיקרא.** כשאמר כן: **לבסוף.** כשנתחרט: **אדם חשוב שאני.** לפי שלמדן הימנו ויש שיעשו אף שלא לקרובים:

אמר ליה רבא לבריה דרב חייא בר אבין:
תא אימא לה מילתא מעליותא דהוה אמר אבוה הא דאמר שמואל:
המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו - מחול,
ואפילו יורש מחול,
מודה שמואל במכנסת שטר חוב לבעלה וחזרה ומחלתו - שאינו מחול,
מפני שידו כידה.

קריבתיה דרב נחמן זבינתה לפתובתה בטובת הנאה,
איגרשה,
ושכיבה,
אתו קא תבעי לה לברתה.
אמר להו רב נחמן: ליכא דליסבא לה עצה!?
תיזיל ותיחלה לפתובתה דאמה לגבי אבוה ותירתה מיניה.
שמעה - אזלה אחילתה.
אמר רב נחמן: עשינו עצמינו כעורכי הדיינין.

פוא

מעיקרא - מאי סבר?
ולבסוף - מאי סבר?

מעיקרא סבר: "ומבשרך לא תתעלם"¹⁸⁷ (ישעיה נח, ז),
ולבסוף סבר: אדם חשוב שאני.

פו, א

גופא אמר שמואל:

"המוזכר שטר חוב לחבירו וְחֹזֵר וּמְחָלוֹ - מְחֹל,

וְאֶפְּלוּ יוֹרֵשׁ - מוֹחֵל.

אמר רב הונא ברביה דרב יהושע:

ואי פקח הוא - מקרקש ליה זוזי,

וְכָתַב לִיה שְׁטָרָא בְּשִׁמְיָהּ.

אמר אמימר:

מאן דדאין דינא דגרמי - מגבי ביה דמי שטרא מעליא.

מאן דלא דאין דינא דגרמי - מגבי ביה דמי ניירא בעלמא.

הוה עובדא וכפיה רפרם לרב אשי ואגבי ביה כי כשורא לצלמי.

רפ"י

ואי פקח הוא. הלוקח:

מקרקש ליה זוזי. ללוה ושוכרו

בהן לכתוב לו שטי"ח בשמו קודם

שיעשו קנוניא בין שניהם:

מאן דדאין דינא דגרמי. המחייב

את הגורם הפסד לחבירו:

מגבי ביה. בהאי שטרא מן

המוחלו:

דמי שטרא מעליא. כל החוב

שבתוכו:

ומאן דלא דאין כו'. פלוגתייהו

בבבא קמא בפרק בתרא (דף

קטז:): ורבי מאיר אית ליה דינא

דגרמי כדתניא (שם דף ק:)

נתייאש הימנה ולא גדרה הרי זה

קידש וחייב באחריותו גבי

כלאים וקיי"ל כוותיה:

מגבי ביה דמי ניירא בעלמא.

כלומר אומר שלא מכר לו אלא

הנייר והרי הוא בידך:

כפיה רפרם לרב אשי. שבא

הדין לפני רב אשי וסיבבו והקיפו

בראיות ואגבי מדינא דגרמי:

כי כשורא. לצלמי. כלומר גיבוי

גמור כל ההפסד דקדק בו כאשר

ידקדק הלוקח קורה לצור בה

צורות שלוקח ישרה וחלקה:

פו, א-ב

פ"י

האי כי דיניה. זה הלוח מעות וזו סמכה על שיעבוד הקרקע והיא לא נתנה כלום ואם בשביל נכסי צאן ברזל הנישומין בכתובה הוא זכה בהן מיד וזו צירפתן עם הכתובה על שיעבוד הקרקע:
ולא חזיא אלא אחד. אין בה אלא כדי לאחד מהן:

לבעל חוב יחבינו. שלא תנעול דלת:

יותר משהאיש רוצה בו. ולא חיישינן לומר משום חינא ודוקא שהשטרות נכתבו ביום אחד אבל אם קדמה זמן הכתובה היא גובה:

ודאי דאמריהו בו. לשון שאלה הוא אמת הוא ששמעתי שאתם אומרים דבר זה של תימה דמטרחינן ליה ללוה למכרה והלא המלוה עיקר סמך שלו על הקרקע:

תולה מעותיו בעובד כוכבים הוה. מעות היה לו לפרוע ואומר של עובד כוכבים הם:

לדידך דאמרת בו. במסכת ערכין בפי' שום היתומין (דף כב):

פריעת בע"ח מצוה. מצוה עליו לפרוע חובו ולאמת דבריו דכתיב הין צדק שיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק (בבא מציעא דף מט):
במה דברים אמורים. דלוקה ארבעים: (עי' פי' רש"י בחולין קלב: עוד שם קי' ד"ה כפתוהו):
מכין אותו. קודם שעבר על העשה ויש בידו לקיים:

אמר אממר משמיה דרב חמא:
האי מאן דאיכא עליה: כתובת אשה, ובעל חוב.

ואית ליה ארעא,
ואית ליה זוזי: לבעל חוב - מסלקינן ליה בזוזי, לאשה - מסלקינן לה בארעא.

האי - כי דיניה,

והאי - כי דיניה.

ואי לא איכא אלא חד ארעא,

ולא חזיא אלא אחד: לבעל חוב - יהבינן ליה, לאשה - לא יהבינן לה.

מאי טעמא?

יותר ממה שהאיש רוצה לישא, אשה רוצה להנשא.

אמר ליה רב פפא לרב חמא:

ודאי דאמריהו משמיה דרבא: האי מאן דמסקי ביה זוזי,

ואית ליה ארעא,

ואתא בעל חוב וקא תבע מיניה,

ואמר ליה: "זיל שקול מארעא,"

אמרינן ליה: זיל זבין את ואייתי הב ליה?

אמר ליה: לא.

אימא לי גופא דעובדא, היכי הוה?

אמר ליה:

תולה מעותיו בגוי הוה.

הוא - עשה שלא כהוגן,

לפיקד עשו בו - שלא כהוגן.

אמר ליה רב כהנא לרב פפא:

לדידך דאמרת: פריעת בעל חוב - מצוה,

אמר: "לא ניחא לי דאייעביד מצוה" - מאי?

אמר ליה:

תנינא:

"במה דברים אמורים: במצות לא תעשה,

אבל במצות עשה - כגון שאומדין לו: "עשה סוכה" ואינו עושה,

"לולב" ואינו עושה - ^מכין אותו עד שתצא נפשו."

פ"ב

כו, ב

רס"י

והלכה והניחתו כו'. ועודנו שם
לאחר שלשים:
והוא שצבורין. גבי מתניתין
דקתני הקודם זכה אלמא רה"ר
לא קני ליה לבעלים מידי אלא
א"כ מגביהו הילכך לאחר
שלשים לאו ברשותה הוא
דליהוי גירושין חיילי:
צידי רה"ר. סמוך לכתלים שאין
דרך בני אדם לעבור שם
ולתנחך בכותלים:

בְּעַא מִינֵיהּ רְמִי בַר הֵמָּא מֵרַב הַסְּדָא:
"הָרִי זֶה גִּיטִיד, וְלֹא תִתְגַּרְשִׁי בּוֹ אֶלָּא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם",
וְהִלְכָה וְהִנִּיחֶתוּ בְּצִדֵי רְשׁוֹת הָרִבִּים - מֵהוּ?

אָמַר לִיה:
אֵינָהּ מְגוֹרְשֶׁת,
מִדְּרַב וּשְׂמוּאֵל.

דְּרַב וּשְׂמוּאֵל דְּאָמְרֵי תַרְוֵיהוּ:
וְהוּא שְׂצַבּוּרִין וּמוֹנְחִין בְּרְשׁוֹת הָרִבִּים,
וְצִדֵי רְשׁוֹת הָרִבִּים - כְּרְשׁוֹת הָרִבִּים דְּמוּ.

אֲדַרְבֵּהּ, מְגוֹרְשֶׁת מִדְּרַב נַחְמָן.
דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַר אֲבוּה:
הָאָמַר לְחֲבִירוֹ: "מִשּׁוֹךְ פְּרָה זֶה וְלֹא תִהְיֶה קְנוּיָה לָךְ עַד לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם" - קָנָה,
וְאִפִּילוּ עוֹמְדֵת בְּאָגָם!

מָאִי לָאוּ הֵיִינוּ אָגָם,
וְהֵיִינוּ צִדֵי רְשׁוֹת הָרִבִּים.

לֹא,
אָגָם - לְחוּד,
וְצִדֵי רְשׁוֹת הָרִבִּים - לְחוּד.

אֵיכָּא דְאָמְרֵי:
אָמַר לִיה: מְגוֹרְשֶׁת מִדְּרַב נַחְמָן,
וְצִדֵי רְשׁוֹת הָרִבִּים כְּאָגָם דְּמִי.

אֲדַרְבֵּהּ,
אֵינָהּ מְגוֹרְשֶׁת מִדְּרַב וּשְׂמוּאֵל!
מָאִי לָאוּ הֵיִינוּ "רְשׁוֹת הָרִבִּים",
וְהֵיִינוּ "צִדֵי רְשׁוֹת הָרִבִּים"!

לֹא,
רְשׁוֹת הָרִבִּים - לְחוּד,
וְצִדֵי רְשׁוֹת הָרִבִּים - לְחוּד.

כ, ב

רס"י

מתניתין

המושיב את אשתו חנונית,
או שמינה אפוטרופיא - הרי זה משביעה כל זמן שירצה.
**רבי אליעזר אומר: אפילו על פילכה,
ועל עיסתה.**

גמרא

איבעיא להו:
רבי אליעזר על ידי גלגול קאמר,
או:
לכתחלה קאמר?

תא שמע:

**"אמרו לו לרבי אליעזר:
אין אדם דר עם נחש בכפיפה".**
אי אמרת בשלמא לכתחלה - שפיר,
אלא אי אמרת "על ידי גלגול" - מאי נפקא לה מינה?

דאמרה ליה: "פיו דקדייקת בתראי כולי האי לא מצינא דאדור בהדה".

תא שמע:

"הרי שלא פטר את אשתו מן הנדר,

ומן השבועה והושיבה חנונית,

**או שמינה אפוטרופיא - הרי זה משביעה,
כל זמן שירצה.**

לא הושיבה חנונית,

ולא מינה אפוטרופיא - אינו יכול להשביעה.

רבי אליעזר אומר:

אף על פי שלא הושיבה חנונית,

ולא מינה אפוטרופיא - הרי זה משביעה כל זמן שירצה,

**שאין לה אשה, שלא נעשית אפוטרופיא שעה אחת בחיי בעלה,
על פילכה,
ועל עיסתה.**

אמרו לו:

אין אדם דר עם נחש בכפיפה.

שמע מינה לכתחלה.

שמע מינה.

מתני'

חנונית. למכור יינו ופירותיו
בחנות:
משביעה. שלא עיכבה בידה
כלום:
אפוטרופיא. להכניס ולהוציא
פירותיו ולשכור פועלים ולישא
וליתן:

גמ'

ע"י גלגול קאמר. דשמעיה
לת"ק דאמר משביעה על
האפטרופסות ולא על פילכה
ועיסתה ואפילו ע"י גלגול שבועת
אפטרופסות דכיון דשבועת
אפטרופסות דרבנן [דהא לא
קטען ליה תובע טענת ברי אלא
רצוני שתשבע לי לא מגלגלין על
ידה] שבועה אחריתי ואתא ר'י
אליעזר למימר היכא דהושיבה
חנונית מיגו דמישתבעה
אאפטרופסות משתבעה נמי על
ידי גלגול על פילכה ועיסתה
דמגלגלין מדרבנן:

או לכתחלה קאמר. דאפי' לא
מינה אפוטרופיא משביעה על
פלכה שהרי אפטרופסת היא:

בכפיפה. בתוך קופה אחת:
שפיר. דאמרה ליה הואיל
ומשבעת לי על פילכי איני יכול
לסבול קפדנותך:

מאי נפקא לה מינה. הרי
נתחייבת לו שבועה ומה יקשה
לה גלגול זה אם לא עיכבה
כלום:

הואיל וקא דייקת בתראי. אינך
אוהב ומאמין אותי ולא מצינא
דאיזור בהדך:

הרי שלא פטר. שלא כתב לה נדר
ושבועה אין לי עליך:

נדר. שנודרת לו יאסרו עלי כל
פירות שבעולם אם עיכבתי
משלך כלום כדאמר במסכת
גיטין (דף לד): נמנעו מלהשביעה
התקין ר"ג הזקן שתהא נודרת
ליתומים כל מה שירצו וגובה
כתובתה:

ב, כו

רש"י

מתניתין

כתב לה:

"נדר ושבועה אין לי עליך" - אין יכול להשביעה,

אבל משביע הוא את יורשיה,

ואת הבאים ברשותה.

"נדר ושבועה אין לי עליך,

ועל יורשיה,

ועל הבאים ברשותך" - אינו יכול להשביעה,

לא היא,

ולא יורשיה,

ולא את הבאים ברשותה.

אבל יורשיו - משביעין אותה,

ואת יורשיה,

ואת הבאים ברשותה.

"נדר ושבועה אין לי,

ולא ליורשי,

ולא לבאים ברשותי עליך,

ועל יורשיה,

ועל הבאים ברשותיך" - אינו יכול להשביעה,

לא הוא,

ולא יורשיו,

ולא הבאים ברשותו -

לא אותה,

ולא יורשיה,

ולא הבאים ברשותה.

הלכה מקבד בעלה לבית אביה,

או שחזרה לבית חמיה,

ולא נעשית אפוטרופיא - אין היורשין משביעין אותה.

ואם נעשית אפוטרופיא - היורשין משביעין אותה, על העתיד לבא,

ואין משביעין אותה על מה שעבר.

גמרא

שבועה מאי עבידתה?

אמר רב יהודה אמר רב:

על אפוטרופיא שנעשית בחיי בעלה. פזא,

רב נחמן אמר רבה בר אבוה:

על הפוגמת כתובתה.

אזל רב מרדכי אמרה לשמעטא קמיה דדרב אשי,

בשלקא למאן דאמר: "על הפוגמת כתובתה" - דמסקא אדעתה: דלקא מצטרכי לי זוני,

ושקילנא מכתובתאי,

ואמרה ליה: כתוב לי דלא משבעת לי.

אלא למאן דאמר: "על אפוטרופיא שנעשית בחיי בעלה" - אייה מי הות ידעה דמותיב לה אפוטרופיא,

דאמרה ליה: "כתוב לי דלא משבעת לי"!

אמר ליה:

אתון - אהא מתניתו לה,

אנן - אהא מתנינן לה:

"הלכה מקבד בעלה לבית אביה,

או שחזרה לבית חמיה,

מתני' אינו יכול להשביעה. בגמי

מפרש מהי שבועה פטרה:

אבל משביע הוא את יורשיה.

אם גירשה ומתה ויורשיה

תובעין הימנו כתובתה

נשבעים שבועת יורשין

המפורשת במסכת שבועות

(דף מה.) שבועה שלא

פקדתנו בשעת מיתתה ולא

אמרה לנו קודם לכן ולא

מצאנו בין שטרותיה ששטר

כתובתה פרוע:

ואת הבאים ברשותה. אם

מכרה כתובתה לאחרים

ונתגרשה ומתה והלקוחות

תובעין אותו נשבעין אף הן

שבועת היורשין:

אבל יורשיו משביעין אותה.

אם נתאלמנה והיא או

יורשיה נפרעין מן היתומים

צריכים שבועה שהרי לא

פטרן אלא ממנו אם תגבה

כתובתה בחייו:

לבאין ברשותי. אם אמכור

נכסי ואת באה ליפרע

מלקוחות:

הלכה מקבד בעלה כו. זו

שפטרה בעלה מן השבועה

והכי תני בהדיא בתוספתא

דאהך שפטרה קאי:

לבית אביה. שלא נתעסקה

שוב בנכסים:

על העתיד לבא. על עסק

שלאחר מיתתה שלא עיכבה

בידה כלום דהשתא נכסים

דיתמי נינהו ולא מהניא בהו

פטור דידיה:

על שעבר. על עסק שבחיי

בעלה:

גמ' שבועה מאי עבידתה. איזו

שבועה סתם שאשה חייבת

לבעלה או ליורשיו דקתני דכי

לא פטרה משביעה וכי פטרה

אין משביעה:

על אפוטרופיא. פוטרה

בכתיבה זאת משבועת

אפוטרופוס אם יושיבה

חנונית אבל אם פגמה

כתובתה דתנן במתני' הפוגמת

כתובתה לא תפרע אלא בשבועה לא נפטרה

מאותה שבועה ע"י תנאי זה

דכי פטר לה משבועה דקא

רמי הוא עלה אבל שבועה

דהיא גרמה לנפשה לא פטר

לה:

על הפוגמת. וכ"ש משבועת

אפוטרופיא דמכל שבועה

פטרה:

אמרה לשמעטא. הך

אתקפתא בשלמא למי"ד כו

אותביה קמיה דרב אשי:

המשך הרש"י בעמוד הבא

כ"י

כתוב לי דלא משבעת לי. ומיגו דרמיא אנפשה תבעה ליה פטור כל שבועות:

אתון אהא מתניתו. להא דרב יהודה ארישא דמתניתין דלא פריש בה בהי שבעה איירי ואפלוגתיה דר"נ וסבריתו דרב יהודה אדר"נ פליג וקשיא לכו: **אנן** אסיפא דמתנני מתניין לה דמיירי בשבועת אפוטרופין בהדיא דקתני ואם נעשית אפוטרופיא ודר"נ לאו אפלוגתא דרב יהודה אתמר אלא אפירושא דרישא אתמר ורב מתנא פליג אדרב יהודה בסיפא בהי אפוטרופוס קאמר לשעבר אבל בפוגמת כולהו מודו דפטרה דשבועה הבאה לה ע"י נכסיו היא:

שעבר מאי עבידתיה. כלומר עד מתי קרוי לשעבר דלא אמרינן נכסי דיתמי נינהו ואין תנאי שלו מועיל בהן:

אבל בין מיתה לקבורה. כבר רמו נכסי קמי יתמי ואין תנאי שלו מועיל בהן שלא ע"י נכסיו באה לה:

לכרגא. לפרוע למלך כסף גולגלתא דיתמי:

ולמזוני. מזון האשה והבנות והיתומים:

ולקבורה. לקבורת המת או היתומים:

מזבנינן. נכסי דיתמי בלא אכרזתא שאין שהות ומתון לדבר וה"נ לא משבעינן על אותה מכירה דא"א שלא תזלזל ותפסידתן ונמצאת שבועת שקר:

ולא נעשית אפוטרופיא - אין היורשין משביעין אותה.
ואם נעשית אפוטרופיא - יורשין משביעין אותה, על העתיד לבא, ואין משביעין אותה על שעבר."

"שעבר" - מאי עבידתיה?

אמר רב יהודה אמר רב:
על אפוטרופיא שנעשית בחיי הבעל,
אבל בין מיתה לקבורה - משבעינן לה.

ורב מתנא אמר:
אפילו בין מיתה לקבורה - לא משבעינן לה,

דאמרי נהרדעי:
לכרגא ולמזוני ולקבורה מזבנינן בלא אכרזתא.

כז, א

רש"י

דלא נדר דלא שבועה. אם כתב לה לשון זה: נקי נדר מנקית משבועתא. מדין שבועה: נקי נפשך בשבועתא. אם יחשודך השבעי להם: אבל מה אעשה. דלעולם יורשין משביעין אותה אם מת הוא והיא נפרעת מהם: ואיכא דאמרי לה. להא דאבא שאול בן אימא מרים מתניתא [ולא אמרו לה בלשון שמעתא דאמורא כדאמרן דאמר שמואל משום אבא שאול אלא מתניתא] היא ואמר שמואל עלה הלכה כאבא שאול:

אמר רבה אמר רבי חייא:

"דלא נדר,

ודלא שבועה" - הוא אינו יכול להשביעה,

אבל יורשין - משביעין אותה.

"נקי נדר,

נקי שבועה" - בין הוא,

ובין יורשין - אין משביעין אותה,

הכי קאמר לה: מנקית משבועתא.

ורב יוסף אמר רבי חייא:

"דלא נדר,

ודלא שבועה" - הוא אינו יכול להשביעה,

אבל יורשין משביעין אותה.

"נקי נדר,

נקי שבועה" - בין הוא,

ובין יורשין - משביעין אותה,

הכי קאמר לה: נקי נפשך בשבועתא.

שליח רבי זכאי למר עוקבא:

בין ד"לא שבועה",

בין ד"נקי שבועה",

בין ד"לא נדר",

ובין ד"נקי נדר",

"בנכסי" - הוא אינו יכול להשביעה,

אבל יורשין משביעין אותה,

"מנכסיא אילין" - בין הוא,

ובין יורשיו - אין משביעין אותה.

אמר רב נחמן אמר שמואל משום אבא שאול בן אימא מרים:

בין ד"לא שבועה",

בין ד"נקי שבועה",

בין ד"לא נדר",

ובין ד"נקי נדר",

בין "מנכסי",

ובין "מנכסיא אילין" - בין הוא,

ובין יורשיו - אין משביעין אותה.

אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים: הבא ליפרע מנכסי יתומים - לא יפרע אלא בשבועה.

ואיכא דאמרי לה מתניתא:

"אבא שאול בן אימא מרים אמר:

בין ד"לא שבועה",

בין ד"נקי שבועה",

בין ד"לא נדר",

ובין ד"נקי נדר",

בין "מנכסי",

ובין "מנכסיא אילין" - בין הוא,

ובין יורשיו - אין משביעין אותה.

אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמים: הבא ליפרע מנכסי יתומים - לא יפרע אלא בשבועה."

אמר רב נחמן אמר שמואל:

הלכה כבן אימא מרים.

כז, א-ב

כ"ז

מתניתין

הפוגמת כתובתה - לא תפרע אלא בשבועה.

עד אחד מעידה שהיא פרועה - לא תפרע אלא בשבועה.

מנכסי יתומים,

ומנכסים משועבדים,

ושלא בפניו - לא תפרע אלא בשבועה.

"הפוגמת כתובתה" - ביצד?

היתה כתובתה אלף זוז,

ואמר לה: התקבלת כתובתיך.

והיא אומרת: לא התקבלתי אלא מנה - לא תפרע אלא בשבועה.

"עד אחד מעידה שהיא פרועה" - ביצד?

היתה כתובתה אלף זוז,

ואמר לה: התקבלת כתובתיך.

והיא אומרת: לא התקבלתי,

ועד אחד מעידה שהיא פרועה - לא תפרע אלא בשבועה.

"מנכסים משועבדים" - ביצד?

מכר נכסיו לאחרים, והיא נפרעת מן הלקוחות - לא תפרע אלא בשבועה.

"מנכסי יתומים" - ביצד?

מת והניח נכסיו ליתומים,

והיא נפרעת מן היתומים - לא תפרע אלא בשבועה.

"ושלא בפניו" - ביצד?

הלך לו למדינת הים,

והיא נפרעת שלא בפניו - אינה נפרעת אלא בשבועה.

רבי שמעון אומר:

כל זמן שהיא תובעת כתובתה - היורשין משביעין אותה,

ואם אינה תובעת כתובתה - אין היורשין משביעין אותה.

כזב,

גמרא

סבר רמי בר חמא למימר: שבועה דאורייתא,

דקא טעין מאתים וקא מודה ליה במאה - הויה ליה הודאה במקצת הטענה,

וכל המודה במקצת הטענה - ישבע.

אמר רבא:

שתי תשובות בדבר:

חדא - דכל הנשבעין שבתורה - נשבעין ולא משלמין,

והיא - נשבעת ונוטלת.

ועוד - דאין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות.

אלא אמר רבא:

מדרבנן,

דפרע - דייק,

דמיפרע - לא דייק.

ורמו רבנן שבועה עלה - כי היכי דתידוק.

מתני'

הפוגמת כתובתה. כדמפרש

ואזיל במתניתין גופה:

לא תפרע. השאר ובגמי מפרש

טעמא:

עד אחד מעידה כו'. בגמרא

מפרש טעמא:

מנכסים משועבדים. משום דאי

הוה גבי מן הלוח גופיה והוה

טעין לוח אשתבע לי דלא

פרעתיך אמרינן בשבועות

דמשבעינן ליה ואי לא טעין לא

טענינן ליה הואיל ונקיט שטרא

אבל בשביל לקוחות אגן טענינן

דלמא אי הוה גבית מן הלוח הוה

טעין לך אישתבע לי דלא

פרעתיך ובעית אישתבעי השתא

אגן טענינן דפתח פיד לאלם הוא

ומנכסי יתומים ונפרעת שלא

בפניו כולחו משום האי טעמא:

ר"ש אומר כו'. בגמי מפרש

אהייא קאי:

גמ'

שבועה דאורייתא. ונפקא מינה

דלא מפכינן לה:

נשבעין ולא משלמין. מי

שתובעין אותו נשבע שנאמר

ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו

לשלם הוא נשבע: כל שטרות

שיעבוד קרקעות הן ואין נשבעין

על הקרקעות כדאמרינן

בשבועות (דף מב.) ובהזהב (בי"מ

נז.):

אלא אמר רבא מדרבנן. היא

שבועה זו מ"ט דפרע דייק כו'

ואי"ת בלא פוגם נמי הא קיימא

לן בשבועות דאי אי"ל אישתבע

לי דלא פרעתיך משבעינן ליה

והאי נמי הא קא טעין ליה

פרעתיך ומה צורך בפגימה וכן

בעד אחד מעידה שפרועה בלא

עד נמי משבעינן לה הא פרכינן

ליה בשבועות מה בין זה לפוגם

שטרו ומשנינן לה הכי התם כי

פגים וא"ל האי פרעתיך משבעינן

ליה ואפי' לא טעין לו זה השבע לי

אבל כי לא פגים אפי' אי"ל

פרעתיך אי לא אי"ל בהדיא

אישתבע לי אמרינן ליה זיל

שלים דהא נקיט שטרא:

כז, ב

רפ"י

פוגמת כתובתה בעדים. התקבלתי מנה ובפני עדים קיבלתני:
מי אמרי' אי איתא דפרעה טפי בעדים הוה פרע. דהא דק וקא אייתי עדים לפרעון מנה קמא:
או דלמא לאו משום דדק הוא אלא איתרמויי איתרמי דהו עדים התם בהווא זימנא:
ואלו נשבעין ונוטלין. שתקנו חכמים לישבע וליטול וטעמייהו מפורש בשבועות בפי כל הנשבעין:
שכיר. אמר לו תן לי שכרי והוא אומר נתתי:
נגזל. ראוהו שנכנס בביתו אמר לו תן לי כליי שנטלת והוא אומר לא נטלתי והעדים ראו שיצא והכלים תחת כנפי טליתו ולא ידעו מה:
הנחבל. ראוהו שנכנס לתוך ביתו וידו שלם ויצא חבול אמר לו חבלת בי והוא אומר לא חבלתי:
וחנוני על פנקסו. שכותב בו הקפותיו כך צווני פלוני לתת לפועליו ונתתי להם והם אומרים לא נטלנו שניהם נשבעין ונוטלין הימנו:
דודאי צריכה שבועה. על השאר דהא דקא מודיא בהאי מנה משום עדים הוא ולא השבת אבידה היא:
תיהוי כמשיב אבידה. שהרי יש לה שטר שלם עליו ואי בעיא הוית אמרה לא קבלתי כלום:
פחות פחות משהו פרוטה. במנה שהיא מודה עליו שקיבלה עושה עמו חשבון כך נתת לי ביום פלוני וכך ביום פלוני ומצרפתן בחשבון אפילו פחות משהו פרוטה:
מהו. צריכה שבועה על השאר או לא:
פוחתת. היתה כתובתה אלף זוז כתוב בשטר והוא אומר התקבלת כולה והיא אומרת לא התקבלתי כלום אבל מודה אני שלא התנית עמי לכתובתי אלא מנה:
מודיא במקצת. שנתקבלה קצת:
במאי גביא. אפילו ההוא מנה:
בהאי שטרא. הא חספא בעלמא הוא שהיא אומרת מזוייף הוא:
באומרת אמנה היתה ביני לבינו. ששטר נכתב ונחתם כהוגן ובפני העדים קבל עליו אלף זוז אבל הוא האמין בי שלא אתבענו אלא מנה:

איבעיא להו:
 פוגמת כתובתה בעדים - מהו?
 אם איתא דפרעה בעדים הוה פרע לה,
 או דלמא:
 איתרמויי איתרמי ליה?

תא שמע:
"כל הנשבעין שבתורה - נשבעין ולא משלמין.
ואלו נשבעין ונוטלין: השכיר,
והנגזל,
והנחבל,
ושנגדו חשוד על השבועה,
וחנוני על פנקסו,
והפוגם שטריו שלא בעדים."

שלא בעדים - אין,
 בעדים - לא!

לא מיבעיא קאמר:
 לא מיבעיא בעדים - דודאי צריכה שבועה,
 אבל שלא בעדים - אימא: תיהוי כמשיב אבידה ותשקול בלא שבועה,
 קמשמע לן.

איבעיא להו:
 הפוגמת כתובתה פחות פחות משוה פרוטה - מהו?

מי אמרינו: פיון דקא דייקא כולי האי קושטא קא אמרה,
 או דלמא:
 איצרומי קא מערמא?

תיקו.

איבעיא להו:
 פוחתת כתובתה - מהו?
 מי אמרינו: היינו פוגמת,
 או דלמא:
 פוגמת מודיא במקצת,
 הא - לא קא מודיא במקצת?

תא שמע:
"פוחתת - תפרע שלא בשבועה.
ביצד?

היתה כתובתה אלף זוז, ואמר לה: "התקבלת כתובתיך,"
והיא אומרת: "לא התקבלתי, ואינה אלא מנה" - נפרעת שלא בשבועה."

במאי גביא?
 בהאי שטרא!?!
 האי שטרא - חספא בעלמא הוא!

אמר רבא פריה דרבה:
 באומרת: "אמנה היתה לי ביני לבינו".

כז, ב - כח, א

רפ"י

"עד אחד מעידה שהיא פרועה - לא תפרע אלא בשבועה."

אחד מחייבו שבועה. על ממון שאילו היו שנים היה משלם עכשיו ישבע שהעד מכחש: אי פקח הוא. האי בעל: לידי שבועה דאורייתא. שהיא בשם או בכנוי ואוחז ספר בידו כדאמרין בשבועות (דף לח:). וחמורה היא מאד אבל שבועה דרבנן קללה בעלמא כעין שלנו: **יהיב לה כתובתה באפי חד**

סהדא. פעם שניה: **וסמין סהדא קמא אסהדא בתרא.** יביא את שניהם יחד לב"ד שאם תכפור יעידה שניהם שנתקבלה כתובתה:

ומוקי להנך קמאי בהלואה. יתבענה פרעון הראשון ויאמר מלוה הן אצלך שהרי התקבלת כתובתך שנית וכשתכפור ותאמר לא קבלתי אלא הפעם הזאת ועד אחד מעיד על הראשונה איכא שבועה דאורייתא נשבעת ולא משלמת ואין כאן שיעבוד קרקעות שלא מכח כתובה תובעה:

היכי סמין כו'. מה שראה זה לא ראה זה ואם תכפור על שתיהן אין כאן אלא עד אחד ותשבע ותטול שלישיית ונמצא מפסיד:

באפי סהדא קמא וסהדא בתרא. וה"ה לשני עדים מן השוק אבל עצה טובה היא שיכיר העד הראשון ששתי פעמים פרע ויכול להעיד על פרעון הכתובה עם חברו ועל הפרעון הראשון:

יכולה לומר שתי כתובות היו. שתי שטרות היו לי עליך בפרעון הראשון החזרתי לך אחת ובשניה אחרת והרי העד הראשון מעיד לסייעה שראה שני הפרעונות לשם כתובה ולא לשם מלוה:

דמודע להו. לסהדא קמא ובתרא לפני פרעון השני דעו שכבר פרעתי לה כתובתה בפני אחד מכס והיא כופרת ואני רוצה לפורעה שנית לשם כתובה שיהיו לי שני עדים בדבר ואתבע את הראשונים ויש לי עליהן עד אחד ותתחייב שבועה דאורייתא וכיון דשמעיניהו ולא מסייע לה האי עד קמא תו לא מצית למימר ב' כתובות הוו דמילתא דלא שכיחא הוא:

סבר רמי בר חמא למימר:

שבועה דאורייתא,

דכתוב: **"לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת"**¹⁸⁸ (דברים יט, טו),

לכל עון ולכל חטאת - הוא דאינו קם,

אבל קם הוא - לשבועה.

ואמר מר:

"כל מקום שהשנים - מחייבין אותו ממון,

אחד - מחייבו שבועה."

אמר רבא:

שתי תשובות בדבר:

חדא: דכל הנשבעין שבתורה - נשבעין ולא משלמין,

והיא - נשבעת ונוטלת.

ועוד: אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות.

אלא אמר רבא:

מדרבנן,

כדי להפסיק דעתו של בעל.

אמר רב פפא:

פח,א

אי פיקח הוא - מיייתי לה לידי שבועה דאורייתא,

יהיב לה כתובתה באפי חד סהדא,

וסמין סהדא קמא אסהדא בתרא ומוקים להו להנך קמאי במלוה.

מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי:

היאך סמין סהדא קמא אסהדא בתרא?

אלא אמר רב שישא בריה דרב אידי:

יהיב לה כתובתה באפי סהדא קמא וסהדא בתרא,

ומוקים לה להנך קמאי בהלואה.

מתקיף לה רב אשי:

אכתי יכולה למימר: שתי כתובות הוא!

אלא אמר רב אשי:

הוא דמודע להו.

¹⁸⁸ לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת בכל חטא אשר יחטא על פי שני עדים או על פי שלשה עדים וקום דבר

כח, א

"מִנְכָסִים מְשׁוּעָבָדִים ... [- לא תִפְרַע אֶלָּא בַשְּׁבוּעָה]".

תַּנּוּ הֵתָם:

"וְכֵן הֵיְתוּמִים - לא יִפְרְעוּ אֶלָּא בַשְּׁבוּעָה" (שבועות מה.).

מִמָּאן?

אֵילִימָא מְלוּזָה - הֲשֵׁתָא אַבִּיהֶן שְׁקִיל בְּלֵא שְׁבוּעָה וְאִינְהוּ בַשְּׁבוּעָה!?

אֶלָּא הֵכִי קֵאָמַר:

וְכֵן הֵיְתוּמִים מִן הֵיְתוּמִים - לא יִפְרְעוּ אֶלָּא בַשְּׁבוּעָה.

אָמַר רַב זְרִיקָא אָמַר רַב יְהוּדָה:

לא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁאָמְרוּ יְתוּמִים:

אָמַר לָנוּ אָבֵא: "לְוִיתִי וּפְרַעְתִּי",

אָבֵל אָמְרוּ: אָמַר לָנוּ אָבֵא: "לא לְוִיתִי" - אַף בַּשְּׁבוּעָה לא יִפְרְעוּ.

מִתְקִיף לָהּ רַבָּא:

אֲדַרְבֵּה,

כֹּל הָאוֹמֵר: "לא לְוִיתִי" - כְּאוֹמֵר "לא פְּרַעְתִּי" דְּמִי!

אֶלָּא אִי אֲתַמַּר הֵכִי אֲתַמַּר:

אָמַר רַב זְרִיקָא אָמַר רַב יְהוּדָה:

לא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁאָמְרוּ יְתוּמִים:

אָמַר לָנוּ אָבֵא: "לְוִיתִי וּפְרַעְתִּי",

אָבֵל אָמְרוּ: אָמַר לָנוּ אָבֵא "לא לְוִיתִי" - נִפְרַעִין שְׁלֵא בַשְּׁבוּעָה.

שְׁכַל הָאוֹמֵר: "לא לְוִיתִי" - כְּאוֹמֵר: "לא פְּרַעְתִּי" דְּמִי.

כט"י

תַּנּוּ הֵתָם: בַּשְּׁבוּעוֹת:

אִי נִימָא מְלוּזָה. שֶׁהֲלוּהוּ קִיִּים

וְהִיוּ מוֹצִיאִין עֲלֵיו שֹׁטֵר אַבִּיהֶן:

לא שָׁנוּ. דְּכִי מִשְׁתַּבְּעֵי שְׁקִלִי:

שְׁאָמְרוּ יְתוּמִים. שֶׁל לוּה לְוִיתִי

וּפְרַעְתִּי יִשְׁבְּעוּ אֵלּוּ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא

פִּקְדָנוּ וְלֹא אָמַר לָנוּ אָבֵא וְלֹא

מִצִּינּוּ שׁוֹבֵר בֵּין שֹׁטְרוֹתָיו שֶׁשֹּׁטֵר

זֶה פְּרוּעַ וְנוֹטְלִין:

כְּאוֹמֵר לא פְּרַעְתִּי דְּמִי. דְּכִינּוּן

דְּאָמַר לא לוּה מוֹדָה הוּא שֶׁלֹּא

פְּרַעַ וְהִרִי שֹׁטֵר מוֹכִיחַ עֲלֵיו

שְׁלוּה:

לא שָׁנוּ. דְּבַעו שְׁבוּעָה:

כח, א

רש"י

"וּנְפָדַעַת שְׁלֵא בְּפָנָיו, לֹא תִפְרָע אֱלֹא בְּשָׂבוּעָה".

שר הבירה. כך כינויו :
לא שנו. שירדין בית דין לנכסי
אדם שלא בפניו :

אמר רב אחא שר הבירה:

מעשה בא לפני רבי יצחק באנטוכיא,
ואמר: לא שנו אלא לכתובת אשה משום חינא,
אבל בעל חוב - לא.

ורבא אמר רב נחמן:

אפילו בעל חוב.
שלא יהא כל אחד ואחד נוטל מעותיו של חברו והולך ויושב במדינת הים,
ואתה נוטל דלת בפני לווין.

כח, א-ב

רש"י

לא שנה למזוני. באה לביד ותובעת מזונות מנכסי בעלה למכור קרקע ולזונה נשבעת שלא הניח בידה מעות לזון מהם:

ולא שנה לכתובה. אם שלח לה גט:

תשבע בסוף. כשתתאלמן או תתגרש ותתבע כתובה תשבע שלא עיכבה בידה משל בעלה כלום:

בתחילה. בפיסוק מזונות: האי יורשין וכו'. בתמיה [כיון דאנפרעת שלא בפניו קאי מאי לשון יורשין כאן] הרי הוא קיים:

הלכה מקבר בעלה כו'. אשה שכתב לה בעלה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך:

העתידי לבא. על שנתעסקה אחר מיתה דלאו מכח נכסי בעלה באה שבועה זו אלא מכח נכסי יתומים ונשבעת כדן אפוטרופוס כדתנן בשבועות (דף מה.) אלו נשבעין שלא בטענת ברי השותפין והאריסין והאפוטרופין:

ואתא ר"ש למימר. אם תובעת כתובתה יורשין משביעין אותה שלא עיכבה משלהן לאחר מיתת אביהן כלום כדן הבא ליפרע מנכסי יתומים:

אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה. משום שבועת אפוטרופוס דהויא לה אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים וס"ל לא ישבע כאבא שאול דאמר חילוף הדברים וטעמייהו מפרש בגיטין בפרק הניזקין רבנן סברי מינהו בית דין לא ישבע דאי"כ מימנע ולא הוי אפוטרופוס הואיל וחשדינן ליה אבל מינהו אבי יתומים לא מימנע דאי לאו דה"ל הנאה מינה בחייו לא הוה מימני ליה ואבא שאול סבר מינהו אבי יתומים אי ידע דמשבעי ליה מימנע ולא הוי אפוטרופוס אבל מינהו בית דין אע"ג דידע דמשבעי ליה לא מימנע דחשיבותא הוא לגביה דמהימן להו לבי דינא: הי"ג ר"ש כאבא שאול ורבנן דמתני' כרבנן:

האי כל זמן שתובעת. בתמיה הואיל ור"ש לקולא מאי כל זמן: אם תובעת מיבעי ליה. אבל כל זמן משמע דשמעיה לת"ק דפטר לה משבועה אפי' תובעת כתובתה וא"ל איהו כ"ז שתובעת כתובתה לא תפטרנה:

אלא אמר אביי. ארישא פליג דאמר כתב לה נדר ושבועה כו' דפטורה מן השבועה אפי' כשנפרעת מן היתומים ואתא ר"ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה מהן משביעין אותה כאבא שאול בן אימא מרים דאמר לעיל אבל מה אעשה שהרי אמרו הבא ליפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשבועה ופליגי רבנן עליה דאבא שאול ור"ש כאבא שאול ורבנן דמתני' כרבנן:

רבי שמעון אומר:

כל זמן שתובעת כתובתה - היורשין משביעין אותה, ואם אינה תובעת כתובתה - אין היורשין משביעין אותה.

רבי שמעון אהייא?

אמר רבי ירמיה:

אהא: ונפרעת שלא בפניו - לא תפרע אלא בשבועה.

לא שנה למזוני,

ולא שנה לכתובה,

ואתא רבי שמעון למימר: כל זמן שתובעת כתובתה - יורשיה משביעין אותה, אינה תובעת כתובתה - אין יורשין משביעין אותה.

פח,ב

וקמיפלגי בפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים.

דתנן:

"מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות,

חנן אומר:

תשבע בסוף ולא תשבע בתחלה.

נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו: תשבע בתחלה ובסוף" (כתובות קד.).

רבי שמעון - כחנן,

רבנן - כבני כהנים גדולים.

מתקיף לה רב ששת:

האי "יורשין משביעין אותה"?

'בית דין משביעין אותה' - מיבעי ליה!

אלא אמר רב ששת:

אהא - "הלכה מקבר בעלה לבית אביה,

או שחזרה לבית חמיה,

ולא נעשית אפוטרופיא - אין היורשים משביעין אותה.

ואם נעשית אפוטרופיא - יורשין משביעין אותה על העתיד לבא,

ואין משביעין אותה על מה שעבר" (כתובות פו.).

ואתא רבי שמעון למימר: 'כל זמן שתובעת כתובתה - יורשין משביעין אותה,

אינה תובעת כתובתה - אין היורשין משביעין אותה'.

וקמיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן,

דתנן:

"אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים - ישבע,

מינהו בית דין - לא ישבע.

אבא שאול אומר:

חילוף הדברים:

מינהו בית דין - ישבע,

מינהו אבי יתומים - לא ישבע (גיטין נב.).

רבי שמעון - כאבא שאול,

ורבנן - כרבנן.

מתקיף לה אביי:

האי - "כל זמן שתובעת כתובתה",

'אם תובעת' - מיבעי ליה!

אלא אמר אביי:

אהא: כתב לה:

"נדר ושבועה אין לי עליך" - אינו יכול להשביעה,

אבל משביע הוא את יורשיה,

ואת הבאים ברשותה.

"נדר ושבועה אין לי עליה.

ועל יורשיה,
ועל הבאים ברשותך - אינו יכול להשביעה,
לא היא,
ולא יורשיה,
ולא את הבאים ברשותה,

אבל יורשיו - משביעין אותה,
ואת יורשיה,
ואת הבאים ברשותה.

"נדר ושבועה אין לי,
ולא ליורשי,
ולא לבאים ברשותי עליה,

ועל יורשיה,
ועל הבאים ברשותך" - אין יכול להשביעה,
לא הוא,

ולא יורשיו,
ולא הבאים ברשותו - לא היא,
ולא יורשיה,
ולא הבאים ברשותה.

ואתא רבי שמעון למימר:
כל זמן שתובעת כתובתה - יורשין משביעין אותה.
וקמיפליגי בפלוגתא דאבא שאול בן אימא מרים ורבנן,
רבי שמעון - כאבא שאול,
ורבנן - כרבנן.

מתקיף לה רב פפא:
התינח - "כל זמן שתובעת כתובתה",
"אינה תובעת כתובתה" - מאי איכא למימר?

אלא אמר רב פפא:
לאפוקי מדרבי אליעזר ומחלוקתו.

ר"י

הא תינח כל זמן שתובעת. אתא
לאפוקי מדרבנן דאמרי אף
משבועת היתומים פטורה
ונפרעת בלא שבועי ואתא ר"ש
למימר לא תפרע אלא בשבועה:
אינה תובעת כתובתה. דמסקנא
דמילתיה למאי תנייה ולאפוקי
ממאן:
אלא אמר רב פפא לאפוקי
מדרי"א ומחלוקתו. כלומר לא
תימא ר"ש אכתב לה נדר
ושבועה לחוד פליג אלא אכולי
מלתא דרי"א ובני מחלוקתו פליג
ארישא וסיפא שמעינהו
דקאמרי ר"א ורבנן משביעה כ"ז
שירצה שבועת אפוטרופיא היכא
דלא פטרה מן הנדר ומן השבועה
ואפילו שלא בשעת תביעת
כתובתה ואם פטרה מן השבועה
אפילו יורשין אין משביעין אותה
כשנפרעת מהם כדקתני נדר
ושבועה אין לי ליורשי כו' ואתא
ר"ש למימר כל זמן שתובעת
כתובתה יורשין משביעין אותה
ואפילו כתב לה נדר ושבועה אין
ליורשי עליך כאבא שאול אינה
תובעת כתובתה אין היורשין
משביעין על אפוטרופיא שבחיי
בעלה ואפי' לא פטרה מן
השבועה דלית ליה דרי"א
ומחלוקתו דאמרי משביעה כל
זמן שירצה:

כח, ב - פט, ב

רס"י

מתניתין

פט,א

הוציאה: גט ואין עמו כתובה - גובה כתובתה.
 כתובה ואין עמה גט - היא אומרת: אבד גיטי,
 והוא אומר: אבד שוברי.
 וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול - הרי אלו לא יפרעו.

רבו שמעון בן גמליאל אומר:

מן הסכנה ואילך - אשה גובה כתובתה שלא בגט,
 ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול.

גמרא

שמע מניה:
 כותבין שובר.

דאי אין כותבין שובר - ליחוש דלמא מפקא לה לכתובתה וגביא בה!

אמר רב:

במקום שאין כותבין כתובה עסקינן.

ושמואל אומר:

אף במקום שכותבין כתובה.

ולשמואל - כותבין שובר?!

אמר רב ענן:

לדידי מיפרשא לי מיניה דמר שמואל:

במקום שאין כותבין, ואמר: "כתבת" - עליו להביא ראיה,
 במקום שכותבין, ואמרה: "לא כתב לי" - עליה להביא ראיה.

ואף רב הדר ביה,

דאמר רב:

בין במקום שכותבין,

בין במקום שאין כותבין - גט גובה עיקר,

כתובה - גובה תוספת,

וכל הרוצה להשיב - יבא וישיב.

תנן:

"כתובה ואין עמה גט - היא אומרת: אבד גיטי",

והוא אומר: אבד שוברי,"

וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול - הרי אלו לא יפרעו."

בשלמא לשמואל - מוקי לה במקום שאין כותבין, ואמר: "כתבת",

דאמרין ליה: אייתי ראיה,

ואי לא מייתי ראיה - אמרינן ליה: זיל פריעה.

אלא לרב, נהי העיקר לא גביא, תוספת מיהא תיגבי!

אמר רב יוסף:

הקא במאי עסקינן: כשאין שם עדי גירושין.

מיגו דיכול למימר: לא גירשתיה,

יכול למימר: גירשתיה ונתתי לה כתובתה.

פט,ב

הא מדקתני סיפא: "רבו שמעון בן גמליאל אומר:

מן הסכנה ואילך - אשה גובה כתובתה שלא בגט,

ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול",

בדאיפא עדי גירושין עסקינן,

מתני'
 הוציאה גט ואין עמו כתובה. קס"ד באומרת אבד
 שטר כתובתי:
 גובה כתובתה. ואינו יכול לטעון פרעתיך והחזרת
 לי שטר כתובתיך וקרעתי משום דתנאי כתובה
 מעשה ב"ד הוא ומהכא נפקא לן בב"מ הטוען
 אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום מ"ט כל מעשה
 ב"ד כמאן דנקיט שטרא דמי:
 אבד גטי. שלא הוצאתיו עליו לגבות כתובתי על
 ידו כדתנן גובה כתובתה ולא קרעוהו ב"ד אלא
 אבד ממני:

והוא אומר אבד שוברי. כבר הוצאתו בב"ד
 ואמרת אבד שטר כתובתי וגבו ב"ד הכתובה על
 פי הגט וקרעוהו ולי נכתב שובר על הכתובה שאם
 תוציא עוד על יורשי שטר הכתובה ותבואי
 לגבות מכח אלמנות לומר לא נתגרשתי ולא
 נפרעתי יהיה השובר לעד ואבד הימני:

וכן ב"ח שהוציא שטר חוב. אחר שביעית ואין
 עמו פרוזבול זה אומר השמיטתו שביעית וזה
 אומר פרוזבול היה לי שלא תשמיטנו שביעית
 ואבד:

הרי אלו לא יפרעו. חיישי שמא כבר גבתה בגט
 וזה השמיטתו שביעית:

מן הסכנה. שגזרו עובדי כוכבים על המצות והיו
 יראים לשמור גיטיהן ומשקיבלתו שורפתו וכן
 פרוזבוליהן:

פרוזבול. במסכת גיטין מפרש בפרק השולח גט
 (דף לד:). הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמט
 שביעית שמוסר שטרותיו לבי"ד שיגבו מן הלוח
 חובו כל זמן שיתבעו דהשתא לא קרינן ביה לא
 יגוש שאינו תובעו כלום אלא הב"ד תובעו
 שהפקירם היה הפקר והם יורדין לנכסיו:

גמ'

ש"מ. מדקתני גובה כתובתה בהוצאת גט ולא
 חייש לאיערומי מערמא והדרא ומפקא כתובתה
 בבי דינא אחרינא ותגבה לאחר מיתתו בתורת
 אלמנה לומר לא נתגרשתי ולא נפרעתי דהא ודאי
 בתורת גרושה לא הדרא גביא דהא קרעין לגיטא
 וכי הדרא מפקא לכתובתה בלא גט תנן מתני'
 הרי אלו לא יפרעו ומיהו הוה לן למיחש (שלא)
 תמתין עד שימות ותגבה בתורת אלמנה ומדלא
 חייש ש"מ כותבין שובר על כרחו של לוח ואינו
 יכול להשמיט עצמו לומר לא אפרע עד שתחזיר
 לי שטרי שמא תחזור ותוציאנו אלא אומרים לו
 פרע והוא יכתוב לך שובר ופלוגתא היא בבבא
 בתרא (דף קעא:). וקיימא לן כמאן דאמר אין
 כותבין לפי שנמצא זה צריך לשמור שוברו מן
 העכברים:

דלמא מפקא. לאחר מיתה:

וגביא. בתורת אלמנה:

במקום שאין כותבין כתובה. אלא סומכין על

תנאי ב"ד:

ולשמואל כותבין שובר. בתמיה:

לדידי מיפרשא לי. דלעולם אין כותבין שובר
 והיינו טעמא דגובה כתובתה דאי מקום שאין
 כותבין הוא והוא אומר כתבתי וירא אני שמא
 תחזור ותוציאנה עליו להביא ראיה ואי מייתי
 ראיה עדים שכתב לא גביא ואי לא מייתי ראיה
 קתני מתניתין גובה כתובתה ואינו נאמן לומר
 שניתני מנחה העיר ואי מקום שכותבין הוא והיא
 אמרה לא כתב לי עליה להביא ראיה וכי קתני
 מתניתין גובה כתובתה שהביאה ראיה שלא כתב
 לה:

ואף רב. דאוקי מתני' במקום שאין כותבין
 לחודיה:

הדר ביה. ואוקי מתני' בטעמא אחרינא ואמר בין
 במקום שכותבין ובין במקום שאין כותבין כי
 מפקא גט בלא כתובה גובה עיקר כתובתה דהיינו
 מנה ומאותים וגובה דקתני מתני' עיקר קאמר
 ולא תוספת וכי מפקא כתובה בלא גט גובה
 תוספת ולא עיקר חיישינן שמא גבתוהו על פי
 הגט:

וכל הרוצה להשיב יבא וישיב. דאין לחוש מעתה

לכלום:

בשלמא לשמואל. דאמר בין עיקר בין תוספת

נפרעין על פי הגט:

מוקי לה. הא דקתני לא יפרעו:

במקום שאין כותבין. ומשום הכי מהימן במאי
 דאמר פרעתי ע"פ הגט דאמר כשתבעתני על פי
 הגט אמרתי בבית דין כתבתי לה כתובה וירא אני
 שלא תחזור ותוציאנה ואמרו לי הבא ראיה ולא
 מצאתי ראיה ואמרו לי פרע ובקשתי מהן
 שיכתבו לי שובר הואיל ועל כרחי אני זקוק לפרוע
 טוב לי שיהיה לי שובר וכתבוהו לי ואבד:
 אלא לרב. דאמר אין נפרעין על פי הגט אלא עיקר
 אמאי לא יפרעו נהי דעיקר לא גביא כו':

רפ"י

ואי לא לא גביא. חיישין שמא כבר גבתה על פי הגט: **אלמנה במאי גביא.** כתובה שלה על כרחך בעדי מיתה שמת בעלה ומחזרת שטר כתובה ליורשי וקורעין אותו: **ניחוש שמא גירשה.** והדרא ומפקא גיטא בבי דינא אחרינא ותגבה עיקר: **ביושבת תחת בעלה.** אין אלמנה גובה כתובתה אא"כ מכירין אותה שבשעת מיתתו היתה יושבת תחתיו: **אלמנה מן האירוסין.** שלא ישבה תחתיו מעולם: **אלא במקום דלא אפשר כו'.
אלא לא תימא ביושבת תחת בעלה דאפילו הלך למדינת הים נמי ושמעו בו שמת גובה כתובתה ולא חיישין לדלמא גירשה והדרא מפקא לגיטה דאמרינן להו תכתוב לכם שובר דבמקום שאין לומר הערמה ואי אפשר לה לגבות אם באת לחוש לכל אלה כגון זו וכגון נשרפה כתובתה בעדים לא נמנעה מלהגבות כתובתה ותכתוב שובר:** **עדי מיתה גופייהו.** במקום שאין כותבין כתובה ואין היורשין יכולין לומר לה החזירי לנו שטר כתובתך ניחוש כו':

דאי ליכא עדי גירושין - במאי גביא!?

אלא כולה רבן שמעון בן גמליאל היא, וחסורי מיחסרין והכי קתני: "הרי אלו לא יפרעו."

במה דברים אמורים: כשאין שם עדי גירושין, אבל יש שם עדי גירושין - גביא תוספת. ועיקר: אי מפקא גיטא - גביא, ואי לא מפקא גיטא - לא גביא. ומן הספנה ואילך, אף על גב דלא מפקא גיטא - גביא. שרבן שמעון בן גמליאל אומר: מספנה ואילך - אשה גובה כתובתה שלא בגט, ובעל חוב שלא בפרוזבול."

אמרי ליה רב פהנא ורב אסי לרב:

לדידך דאמרת: גט גובה - עיקר,

אלמנה מן הנשואין - במאי גביא?

בעדי מיתה.

ולחיוש דלמא גירשה,

ומפקא לגיטא וגביא ביה!?

ביושבת תחת בעלה.

ודלמא סמוך למיתה גירשה!

איהו הוא דאפסיד אנפשיה.

אלמנה מן האירוסין - במאי גביא?

בעדי מיתה.

ולחיוש דלמא גירשה,

ומפקא גיטא וגביא!

אלא: במקום דלא אפשר כתבין שובר.

דאי לא תימא הכי,

עדי מיתה גופייהו ניחוש דלמא מפקא עדי מיתה בהאי בי דינא, וגביא,

והדר מפקא בבי דינא אחרינא וגביא,

אלא ודאי במקום דלא אפשר כתבין שובר.

כט, ב

רש"י

מר קשישא ומר ינוקא. שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר ינוקא:

אלמנה מן האירוסין. דאית לה כתובה בתנאי ב"ד אם לא כתב לה:

מנלן. דקאמר לעיל עדי מיתה גופייהו ליחוש דלמא מפקא והדרא ומפקא ע"כ חדא מינייהו גביא בלא שטרא שהרי בפרעון ראשון החזירה השטר אם כתב לה וקא חייש להדרא ומפקא אלמא יש לה כתובה בתנאי ב"ד בלא שום כתובה מנלן:

את הכל. עיקר ותוספת: **לא כתב לה.** התוספת אלא ע"מ לכונסה ואם מת באירוסין אין לה אלא עיקר כתובה:

אלא אי אמרת בשלא כתב לה. ובתנאי ב"ד הוא דגביא לאלמנה מנה ומאתים לכתולה הוא דאית לה שהרי אין כאן תוספת:

לא אונן. ליאסר בקדשים: **ולא מיטמא לה.** אם כהן הוא דשאררו כתיב:

ולא מטמאה לו. אינה חייבת להתעסק בו וליטמא בו בין כהנת בין ישראלית אע"פ שמצוה ליטמא למתים האמורים בפרשה כדכתיב (ויקרא כא) לה יטמא זו אינה חייבת ולא משום כהנת נקט לה שלא הוזהרו כהנות מליטמא למתים:

אינו יורשה. דגבי ירושת הבעל שארו כתיב לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה מכאן שהבעל יורש את אשתו:

מתה אינו יורשה איצטריכא ליה. משום מתה אינו יורשה איצטריך ליה למיתני מת הוא גובה כתובתה לאשמעינן דבדכתב לה כתובה עסקינן ואע"ג דאיקרבו לאחתוני כולי האי אינו יורשה:

בעינא לאינסובי ביה. שיהיה בידי לראיה שנתגרשתי שלא יאמרו עלי אשת איש היא:

אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי: אלמנה מן האירוסין - מנלן דאית לה כתובה? אילימא מהא: **"נתארמלה,**

או נתגרשה, בין מן האירוסין,

בין מן הנשואין - גובה את הכל" (כתובות נד:), דלמא דכתב לה!

וכי תימא: אי כתב לה - מאי למימרא?

לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה,

דאמר: **"שלא כתב לה אלא על מנת שהוא בונה."**

דיקא נמי דקתני: **"גובה את הכל";**

אי אמרת בשלמא: דכתב לה, משום הכי גובה את הכל,

אלא אי אמרת: דלא כתב לה - מאי **"גובה את הכל"?**

מנה מאתים הוא דאית לה!

ואלא מדתני רב חייא בר אבין:

"אשתו ארוסה - לא אונן,

ולא מיטמא לה,

וכן היא - לא אוננת,

ולא מיטמאה לו.

מתה - אינו יורשה,

מת - הוא גובה כתובתה. דלמא דכתב לה!

וכי תימא: אי כתב לה - מאי למימרא?

מתה **"אינו יורשה"** - איצטריכא ליה.

אמר ליה רב נחמן לרב הונא:

לרב דאמר: **"גט גובה עיקר"** - ליחוש: דלמא מפקא גיטא בהאי בי דינא וגביא,

והדרא מפקא בכי דינא אחרינא וגביא!

וכי תימא: דקרעינן ליה - אמרה: בעינא לאנסובי ביה!

דקרעינן ליה,

וכתבינן אגביה: **"גיטא דנן קרענוהי לאו משום דגיטא פסול הוא,**

אלא דלא תיהדר ותיגבי ביה זמנא אחרינא".

פט, ב

רס"י

מתניתין

שני גיטין ושתי כתובות - גובה שתי כתובות.

שתי כתובות וגט אחד,

או כתובה ושני גיטין,

או כתובה וגט ומיתה - אינה גובה אלא כתובה אחת,

שהמגרש את אשתו והחזירה - על מנת כתובה הראשונה מחזירה.

גמרא

אי בעיא - בהאי גביא,

אי בעיא - בהאי גביא.

לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל,

דאמר רב נחמן אמר שמואל:

שני שטרות היוצאין בזה אחר זה - ביטל שני את הראשון!

לא אתמר עליה:

אמר רב פפא: ומודה רב נחמן דאי אוסיף ביה דיקלא לתוספת כתביה,

הכא נמי בדאוסוף לה.

מתני'

שני גיטין ושתי כתובות. זמן ראשונה קודם לזמן גט ראשון וזמן כתובה שניה קודם לגט שני:

גובה שתי כתובות. שהרי גירשה והחזירה וכתב לה כתובה שניה אבל קדמו שתי הכתובות לגט הראשון לא שהרי כשהחזירה לא כתב לה כתובה ותנן בסיפא שתי כתובות וגט אינה גובה אלא אחת [למדנו שהכותב לאשתו שתי כתובות אינה גובה אלא אחת ואי משום דאיגרשא והדרה האתנן כתובה ושני גיטין אין לה אלא אחת] שעי"מ כתובה הראשונה החזירה:

שתי כתובות וגט. שקדמו שתיהן לגט ובגמרא מפרש למאי כתב להו:

כתובה ושני גיטין. כתובה בנשואין הראשונים וגירשה והחזירה ולא כתב לה כתובה וחזר וגירשה:

גמ'

אי בעיא בהאי גביא. בתמיה ואשתי כתובות וגט קאי דקתני אין לה אלא כתובה אחת ולא קתני אין לה אלא כתובה אחרונה אלמא אי ניחא לה למיטרף לקוחות מזמן ראשון טרפה:

בזה אחר זה. זמנו של זה קודם לזה ושניהם על הלואה אחת או על מכר אחד:

ביטל שני את הראשון. ואינו טורף אלא מזמן שני דכיון דכתב לשטר אחר בתרא אחליה לשיעבוד קמא:

דאי אוסיף ביה דקלא. בשטר שני:

לתוספת כתביה. ולא אחליה לשיעבוד לבטל זמן שטר ראשון ותרוייהו מיהא לא גביא מדלא כתב לה צביתי ואוסיפית לה הך אקמייתא אלא שטר כתובה יתירא כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה הכי קאמר אם תתוצי למחול שיעבוד של ראשונה גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הראשונה המועטת הלכך הי מינייהו דבעיא גביא והכי פרשינן בפירקין קמאי וכי אמר רב נחמן ביטל שני את הראשון בדלא אוסיף ביה מידי דאי לאו לבטולי קמא אתא למאי כתביה:

רש"י

ומיתה. ועדי מיתה ובאה לגבות
 שתי כתובות אחת בתורת גרושין
 ואחת בתורת אלמנות:
אם גט קודם לכתובה. הרי כתב
 לה כתובה שנית כשהחזירה:

פט, ב - צ, א

["או כתובה וגט ומיתה - אינה גובה אלא כתובה אחת,
 שהמגרש את אשתו והחזירה - על מנת כתובה הראשונה מחזירה"].

תנו רבנן:

"הוציאה גט וכתובה ומיתה:

אם: גט קודם לכתובה - גובה שתי כתובות,

כתובה קודמת לגט - אינה גובה אלא כתובה אחת,

שהמגרש את אשתו והחזירה - על מנת כתובה הראשונה החזירה".

צא

צ, א

רש"י

מתני'

כתובתה קיימת. שכתב לה כשהוא קטן ולגבי גר כתובה שכתב לה בהיותו עובד כוכבים:

גמ'

אלא מנה מאתים. שהן תנאי ב"ד דאילו בשטר לא גביא דחספא בעלמא הוא: **חידשו**. קטן משהגדיל וגר משנתגייר אם הוסיפו כלום על כתובה ראשונה: **מה שחידשו**. וקא סלקא דעתין מה שחידשו על מנה מאתים: **אף מה שחידשו**. על תוספת ראשונה: **אכולה מילתא**. על כל הכתוב בשטר כתובה:

מתניתין

קטן שהשיאו אביו - כתובתה קיימת, שפעל מנת בן קיימה.

גר שנתגייר אשתו עמו - כתובתה קיימת, שפעל מנת בן קיימה.

גמרא

אמר רב הונא: לא שנו אלא מנה מאתים, אבל תוספת - אין לה.

ורב יהודה אמר: אפילו תוספת - יש לה.

מיתבי:

"חידשו - נוטלת מה שחידשו", "חידשו" - אין, לא חידשו - לא!

אימא: אף מה שחידשו.

והא לא תני הכי, "חידשו - נוטלת מה שחידשו, לא חידשו - בתולה גובה מאתים, ואלמנה מנה!"

תיובתא דרב יהודה.

רב יהודה מתניתין אטעיתה, הוא סבר: "כתובתה קיימת" - אכולה מילתא קאי, ולא היא, עיקר כתובה קאי.

הדרן עלך הכותב לאשתו